

Psykolog TIDNINGEN

NR 2 2012 * SVERIGES PSYKOLOGFÖRBUND

AKTUELLT:

Röda Korsets Center
vann upphandlingen

PS12 hålls i Umeå

App-terapi utreds

Sara Ekenstierna:

***”Att våga vara
närvarande”***

Peter Söderstrand:

**”Högre lön
– bara ett skäl
för specialistutbildning”**

TEMA:**LÖN**

- De rekordhöjde med 12,7 %
- Lönestatistik för 2011
- 10 tips för att höja lönen

Innehåll nr 2 2012

3 Ledare

Av Örjan Salling

4. Tema: Lön

Psykologer rekordhöjde lönen

Byt tjänst eller bli specialist – få högre lön

Högre lön och mer ansvar som specialistutbildad

14 Aktuellt

Röda korset vann upphandlingen

PS12 arrangeras i Umeå

"Smartphone-terapi" utvärderas

Ny avhandling om Tranströmer

19 Fråga ombudsmannen

20 Fråga juristen

21 Nytt från SR

22 Miljöpsykologisk forskning

Strävan mot bättre ljudlandskap

Av Mats E Nilsson och Östen Axelsson

26 Krönika

Av Sara Ekenstierna

27 På jobbet

Forskaren som botar tandläkarskräck

27 Forskning

Att inte känna igen ett ansikte

Av Johan Lundin Kleberg

33 Debatt

37 Bokrecension

40 Nytt från förbundet

FOTO: ULRICA ZWENGER

22

FOTO: MATS ERLANDSSON

4

FOTO: MAGNUS GOTANDER

9

MÅLNING AV GIUSEPPE ARCIMBOLDO

27

Psykologtidningen

Nr 2 2012 * 2/3 10/4 * Årgång 58
Utgiven av Sveriges Psykologförbund

Chefredaktör och ansvarig utgivare:

Eva Brita Järnefors, 08 567 06 451
evabrita.jarnefors@psykologforbundet.se

Redaktör och stf ansvarig utgivare:

Carin Waldenström, 08 567 06 453
carin.waldenstrom@psykologforbundet.se

Redaktör: Kajsa Heinemann, 08 567 06 452
kajsa.heinemann@psykologforbundet.se

Box 3287, 103 65 Stockholm
Fax 08 567 06 490.
e post: tidningen@psykologforbundet.se
www.psykologtidningen.se
ISSN 0280 9702.

Annonser: Newsfactory
Bokning: Madeleine Nordberg, 08 505 738 15
madeleine.nordberg@newsfactory.se

Säljare: Niklas Nilsson, 08 587 86 531
niklas.nilsson@newsfactory.se

Annonsmaterial: Madeleine Nordberg,
08 505 738 15
madeleine.nordberg@newsfactory.se

Prenumerationer och adressändringar:

Lagern Akademikerservice
Tel 08 567 06 430, Fax 08 567 06 090
msc@akademikerservice.se

Pris: 600 kr inkl moms helår, 10 nr, 2012.
Utrikes 700 kr.
Lösnummer 60 kr.
postgiro: 29 77 01 5 bankgiro: 5675 9202

Telefonnummer och e post till kanslipersonal
och styrelse hittar du på näst sista sidan.

Psykologtidningen på nätet:

All redaktionell text lagras elektroniskt för
att kunna publiceras också på internet.
Författare som inte accepterar detta måste
meddela förbehåll. I princip publicerar vi inte
artiklar med sådana förbehåll.

Psykologtidningens redaktionsgrupp:

Rebecca Andersson, Susanne Bertman, Peder
Berggren, Marie Kenny Levick Hiltunen, Jessica
Larsson, Marja Rudenhed, Rolf Sandell, Ann
Charlotte Smedler och Nils Eric Tedgård.

TS kontrollerad upplaga 10 400 ex 2010

Medlem av

**SVERIGES
TIDSKRIFTER**

Tryck:

Exaktaprinting, Malmö

Grafisk form: Marianne Tan.
marianne@tanproduktion.se

Omslagsfoto: Magnus Gotander

Nästa
nummer
utkommer
10 april

Löneenkäten ger intressanta svar

Med detta nummer av *Psykologtidningen* – ett lönenummer – redovisas såväl löneenkäten för 2011

som iakttagelser som gjorts utifrån bearbetningen av densamma.

Resultaten är inrapporterade löner och arvoden per september 2011. Återigen har svarsfrekvensen av våra yrkesverksamma medlemmar skrivits till 70 procent – en i sig god nivå, men en nivå som ändå lämnar övrigt att önska. Liksom tidigare år är det betydligt vanligare att de medlemmar, som vi inte har någon e-postadress till, inte besvarar enkäten i samma utsträckning som de som har en e-postadress. Det är även något vanligare att yngre än äldre besvarar enkäten. Dessutom har det visat sig att det är vanligare att företagare inte svarar på enkäten.

De förändringar i lönesättningsprocessen som har skett under det senaste dryga decenniet för i stort sett alla våra medlemmar har åtminstone delvis förändrat rollen för den centrala och lokala förbundsorganisationen. För att vi ska kunna ge dig som medlem den allra bästa informationen och stödet inför den årliga lönerrevisionen och lönesättning vid nyanställning utgör en vederhäftig lönestatistik ett viktigt instrument. Ur det perspektivet är det mer än önskvärt att vi vid nästa löneenkät kan bryta 70 procentspärren och närma oss ett deltagande av alla medlemmar i datainsamlingen.

OFTA FÖRKNIPPAR MAN enkäten enbart med vad den säger att den handlar om, det vill säga löner och arvoden. Men det är bara ett fåtal av frågorna i enkäten som handlar specifikt om lön i kronor och ören. Enkäten är mycket mer omfattande än så, och den ger många intressanta svar. Bland annat får vi en god bild av var medlemmarna arbetar, den speglar hur den

lokala löneprocessen ser ut och hur den upplevs; chefers löner och villkor samt egenföretagares ersättningar för att nämna några exempel.

BÅDE DET CENTRALA och det lokala arbetet med löneavtalens innehåll och behov av förändring, och inte minst utvärderingen av dess tillämpning, kräver mycket data – och databearbetning. Ger avtalen det vi hoppas på, det vill säga bättre förutsättningar för en mera relevant lönenivå och löneutveckling än vad andra avtalskonstruktioner gett eller kan ge? Slår avtalen likvärdigt mellan män och kvinnor, det vill säga utjämnas osakliga löneskillnader på grund av kön och ges män och kvinnor samma möjlighet att påverka sina löner? Gör psykologer karriär som chefer

»Löneutvecklingen för psykologkollektivet är fortsatt god«

och specialister – något vi vet att de gör – men i vilken omfattning, och ger detta rimliga förbättringar av löne- och arbetsvillkor? Gynnar eller missgynnar löneavtalen grupper av medlemmar i olika åldersspann; geografiska områden eller yrkesområden?

Vi kan se, likt tidigare år att en specialistutbildning och/eller innehav av en specialistbefattning ger en högre lönenivå än för icke-specialister. För ett antal år sedan kunde man hävda att detta resultat var missvisande i meningen att det fanns en korrelation mellan specialistutbildning och antal år i yrket/ålder. Den kraftiga tillströmningen till specialistutbildningen under senare år med allt yngre specialister, pekar dock

mot att det finns ett entydigt samband mellan specialistutbildning och lönenivå, oavsett ålder.

VI KAN OCKSÅ konstatera att de kvinnliga psykologerna i högre grad än männen föredrar modellen med lönesamtal och individuell kontakt med lönesättande chef. Detta följer samma trend som tidigare och har i Sacos analyser konstaterats vara den lönesättningsmodell som bäst gynnar kvinnor.

Årets löne- och arvodesenkät visar att löneutvecklingen för psykologkollektivet är fortsatt god i den meningen att vi inte halkar efter jämförbara grupper. Den visar även att löneutvecklingen för de yngre är bättre än för dem med längre yrkeserfarenhet. Det är glädjande eftersom det ger förhoppning om ett långsiktigt bättre löneläge för kåren, men nedslående eftersom det tyder på att arbetsgivare inte ännu är beredda att på ett riktigt sätt lönesätta den kompetens som erfarna psykologer bidrar med till verksamhetens bästa. *

ÖRJAN SALLING
Förbundsdirektör

Landstingspsykologerna i Västmanland rekordhöjde lön

12,7 procent. Så mycket ökade psykologernas löner i Västmanland jämfört med 2010, visar Psykologförbundets lönestatistik.

– Det är resultatet av ett enträget fackligt samarbete. Men vi är långt från nöjda, säger Christian Bergbom, ptp-psykolog och ledamot i Psykologföreningen.

Landstinget är den sektor med flest psykologer, men som också generellt sett har lägst löner. Ett landsting där psykologer tjänade minst 2010 var Västmanland. Något som Psykologföreningen i länet länge arbetat för att ändra på. Nu är de en god bit på väg. Deras psykologer får 2011 högst lönepåslag jämfört med andra psykologer anställda inom landstingen i landet. Från en genomsnittslön på cirka 33 000 kr/månaden till 37 000 kr/månaden, en ökning på 12,7 procent.

– Vi är väldigt nöjda med att arbetsgivaren insett behovet av en generell lönehöjning. Men vi har synpunkter på arbetsgivarens arbete med individuella löner och differentiering, och vi vill gärna hjälpa till att komma närmare det löneavtal vi har, säger Marie Kenny-Levick Hiltunen, ordförande i Psykologföreningen landstinget Västmanland

och psykolog på barn- och ungdomshabiliteringen, enheten för neuropsykiatri, Handikappcentrum i Västerås.

PSYKOLOGFÖRENINGEN har lyckats få arbetsgivaren att inse värdet i att satsa på psykologer för att säkerställa kvaliteten inom verksamheten genom att påvisa psykologernas kompetens och utbildning.

– Vi har ihärdigt hållit oss framme i alla sammanhang där lön, vidareutbildning, organisation har diskuterats. Vi pratar med politiker och landstingsledningen. Vi anstränger oss för att få till representanter på alla nivåer av samverkan mellan arbetsgivare och arbetstagare. Genom att prata lön vid de tillfällen det är tänkt, och genom att visa

12,

”Vi är en sammansvetsad grupp av starka individer som inte ger upp”, säger Christian Bergbom, ptp-psykolog och ledamot i Psykologföreningen landstinget Västmanland. Här tillsammans med föreningens ordförande Marie Kenny-Levick Hiltunen.

lönerna

7 %

på vår breda kompetens i övriga sammanhang, så syns och hörs vi, förklarar Marie Kenny-Levick Hiltunen och fortsätter:

– Och vi har heller aldrig tappat fart, inte ens när lönerna varit satta, utan funnits med under hela processen – och det i flera år.

GRUNDEN ÄR EN arbetsvärdering som arbetsgivaren, inom ramen för jämställdhetsarbetet, gjorde 2006 där psykologer jämfördes med tandläkare, förklarar psykolog och löneförhandlare Ghita Larsson:

– Där framkommer tydligt att vi är felavlönade.

Sedan dess använder arbetsgivaren instrumentet Analys lönelots från Diskrimineringsombudsmanen, DO. Med det poängsätts alla yrkesgrupper utifrån områdena: kunskaper och färdigheter, ansvar, arbetsförhållanden.

– Strukturerade instrument gynnar förfördelade grupper genom att en del av godtyckligheten försvinner, förklarar Christian Bergbom, ledamot i Psykologföreningen och ptp-psykolog på samma enhet som Marie Kenny-Levick Hiltunen.

Han sitter även med i arbetsgruppen ”Lönekartläggning av osakliga löneskillnader avseende kön” inom landstinget Västmanland, som på arbetsgivarens initiativ försöker hitta och rätta till osakliga löneskillnader mellan kvinno- och mansdominerade yrkesgrupper. Här finns också landstingets förhandlingschef och representanter från alla fackförbund.

– Det blir mycket konkret: Hur kan det komma sig att tandläkare tjänar så mycket mer än oss fast vi har samma poäng? Om vårt arbete nu är likvärdigt, varför har vi inte lika lön? Eftersom det är arbetsgivarens egen bedömning, kan man också hävda att den är fri från jäv, säger Christian Bergbom, som understryker betydelsen av att finnas med i alla grupper.

»Då psykologlönerna inte varit i paritet med arbetsvärderingen har vi hela tiden påpekat det»

Marie Kenny-Levick Hiltunen

– Vi är även med i de sammanhang när frågan inte berör psykologer. Generellt sett säger vi psykologer bra saker, och det väcker förtroende hos ledningen, vilket i sin tur smittar av sig på vår kår, fortsätter Christian Bergbom.

Är ni nöjda med lönen nu?

– Nej, det här är bara början. Vi hade ju tidigare lägst lön i landet, nu ska vi arbeta för att få den lön vi är värda. Vi är en sammansvetsad grupp av starka individer som inte ger upp, säger Christian Bergbom.

LÖNEFÖRHANDLAREN Lars-Erik Bengtsson, psykolog och specialist inom neuropsykologi, ser att det fackliga arbetet nu på allvar börjar ge resultat:

– Vi tycker att behovet av psykologisk kompetens och psykologer ökat. Det syns särskilt i verksamheter som inte har psykologer, där har situationen blivit ohållbar. Vad som hänt är att flera chefer gått ihop och krävt att lönerna höjs rejält så att landstinget blir en attraktiv arbetsplats för psykologer.

Och enligt Marie Kenny-Levick Hiltunen är det bara en tidsfråga innan andra län och arbetsgivare inser psykologers värde:

– Det är i den fackliga samverkan vi har möjlighet att visa och påpeka vår kompetens och formella utbildning, och vilken nytta vi gör och kan göra i verksamheterna. Det ger alltid styrka att visa att vi är intresserade av organisationen på samtliga nivåer, och att vi har kompetens att användas bredare än vad den många gånger görs i dag. ✨

Fotnot: Mer information om Analys lönelots finns på DOs hemsida: www.do.se

KAJSA HEINEMANN

Byt tjänst eller bli specialist – då får du högre lön

Psykologers rörlighet på arbetsmarknaden är fortsatt stor. Liksom antalet privatanställda psykologer – två viktiga faktorer vid god löneutveckling. Samtidigt tjänar män fortfarande mer än kvinnor, och ptp-lönerna står still. Det visar Sveriges Psykologförbunds lönestatistik för 2011.

Genomsnittslönen för de psykologer, som deltagit i Psykologförbundets årliga löneundersökning, är 34 446 kr/månaden.

Det innebär en löneutveckling på 3,8 procent. 2010 var motsvarande siffra 2,8 procent. En "historiskt sett måttlig löneökning", enligt Nikki Vagnér, förhandlingschef på Psykologförbundet:

– Men mot bakgrund av att vi befinner oss i en lågkonjunktur är det relativt sett en bra siffra. Lönenivån för psykologer är fortfarande för låg, men löneutvecklingen är ganska god.

Högst lön har män, de med specialistutbildning, chefer och de inom privat sektor. Ju fler av dessa faktorer, desto mer i lönekuvertet. Att byta tjänst eller arbetsgivare innebär också generellt ett lönelöft. Liksom att vara ung psykolog. Ingångslönen för psykologer har ökat med 5 procent.

– Det är anmärkningsvärt att kvinnor, oavsett sektor och befattning, fortfarande har 96 procent av männens lön, säger Mahlin Lenerius, utredare på Psykologförbundet, som har sammanställt materialet.

LÖNESKILLNADERNA mellan könen finns inom alla sektorer, störst skillnad är det mellan mäns och kvinnors löner

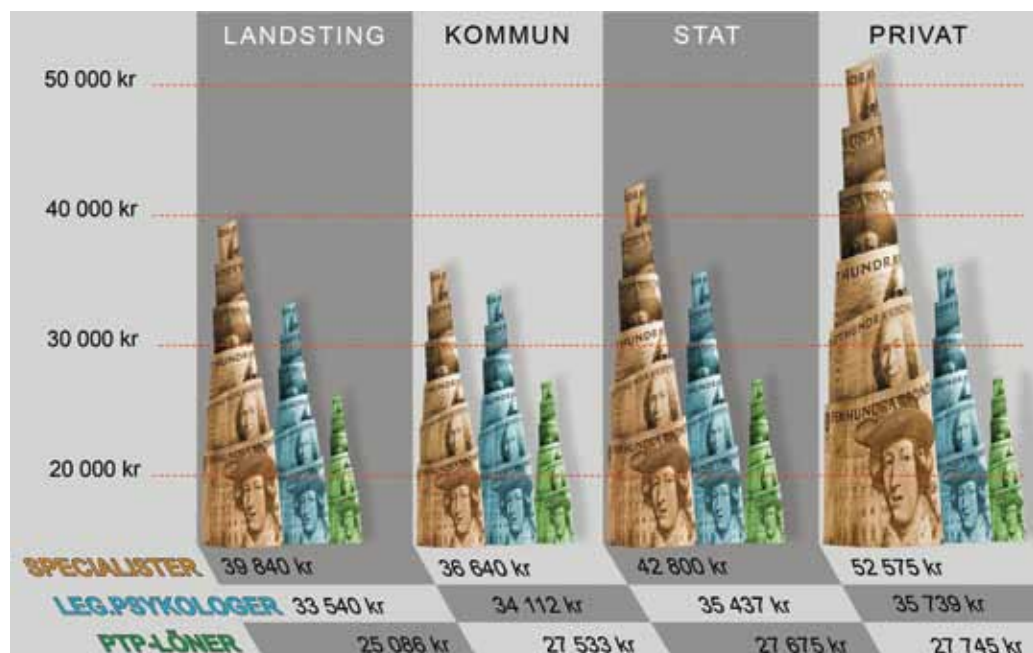
anställda inom landsting respektive stat. Dessutom ökar löneskillnaden med åldern. I slutet av karriären har manliga psykologer i genomsnitt 2 000 kronor mer i månaden än sina kvinnliga kolleger.

UNDERSÖKNINGEN VISAR ATT kvinnor i större utsträckning arbetar deltid, 30 procent jämfört med männens 18 procent, samt att män oftare driver eget företag (30 procent) jämfört med kvinnor (21 procent). Och fler kvinnor arbetar inom landstinget där lönen är

lägre än inom statlig sektor där fler män arbetar. Manliga chefer har alltid högre medellön än kvinnliga.

Varför är det fortfarande ojämlika löner?

– Lyckligtvis är skillnaden i medellön mellan kvinnliga och manliga psykologer liten. Men, vi ska naturligtvis ha en nolltolerans för löneskillnader som beror på kön. Även en liten löneskillnad kan bli mycket pengar räknat på ett helt arbetsliv, och påverkar dessutom pensionen, säger Nikki Vagnér och fortsätter:

Medellöner för psykologer med specialistbehörighet, legitimerade psykologer och ptp-psykologer inom de olika arbetsmarknadssektorerna.

LL: MARTINODELL

– Löneskillnaderna mellan kvinnor och män är en komplex fråga. Sacos utredare har analyserat frågan om löneskillnader mellan kvinnor och män i akademikeryrken och kommit fram till att skillnaderna bland annat beror på att männen är överrepresenterade på högre befattningar. Fler karriärmöjligheter, speciellt inom offentlig sektor, är ett sätt att komma tillrätta med löneskillnaderna, förklarar Nikki Vagnér.

Vad gör Psykologförbundet för att motarbeta ojämlikheten?

– Förbundet arbetar aktivt för att få till fler specialtjänster, vilket kan ge större möjligheter till lönekarriär och därmed också bidra till att jämna ut löneskillnaderna, säger Nikki Vagnér.

LÖNESAMTAL ÄR ETT annat sätt för kvinnor att höja lönen, förklarar Nikki Vagnér:

– Studier visar att lönesättning enligt lönesamtalsmodellen gynnar kvinnor. Det är viktigt att lönesamtalen sköts väl. Där spelar Psykologförbundet, både på central och på lokal nivå, en viktig roll i att skapa goda förutsättningar för en fungerande löneprocess.

Endast 61 procent uppger att de har haft lönesamtal med sin chef, vilket är färre än 2010 då motsvarande siffra var 73 procent. Hälften (49 procent) svarar att lönen sattes ensidigt av arbetsgivaren, 27 procent att lönen sattes efter förhandling mellan arbetsgivare och facklig organisation. 10 procent uppger att lönen sattes på annat sätt.

MEDELLÖNEN FÖR PSYKOLOGER med specialistbehörighet varierar kraftigt mellan olika sektorer. Mest tjänar de inom privat sektor, vars medellön är 52 575 kr/månaden. Lägst medellön har de specialistutbildade psykologerna inom kommun, med 36 640 kr/månaden. För legitimerade psykologer inom de olika sektorerna är skillnaderna inte lika stora. Högst lön har psykologer inom privata sektorn med 35 739 kr/månaden, medan psykologer inom landstinget tjänar minst med 33 540 kr/månaden, tätt följd av psykologer inom kommun, vars medellön är 34 112 kr/månaden. (se figur sid 6)

FOTO: ULRICA ZWENGER

»Vi ska naturligtvis ha en nolltolerans för löneskillnader som beror på kön«

Nikki Vagnér

En titt på psykologer anställda inom landsting i landet visar att det finns geografiska löneskillnader. Medellönen för samtliga landsting är 34 333 kr/månaden. I lönetoppen finns Blekinges psykologer, som tjänar 38 278 kr/månaden. Lägsta lönerna för psykologer finns i Region Skåne, Västra Götaland, Örebro och Uppsala.

Störst löneutveckling för psykologer i landet har Västmanland (se artikel sid 4). Från 2010 till 2011 har deras lön ökat med 12,7 procent, vilket ger deras psykologer en medellön på 37 258 kr. Det är en löneutveckling som, enligt Nikki Vagnér, inte är möjlig för alla.

– Det är fantastiskt roligt för dem! Men en sådan löneutveckling är tyvärr inte en realitet för de flesta. För Västmanlands län är det resultatet av ett långsiktigt och intensivt påverkansarbete från den lokala psykologföreningen, kombinerat med en särskild satsning på just psykologerna från arbetsgivarens sida föranledd bland annat av marknadskrafternas påverkan, där arbetsgivaren blev påtagligt medveten om att

det fanns en alternativ arbetsmarknad för psykologerna, förklarar Nikki Vagnér.

Leif Pilevång, som är ombudsman på Psykologförbundet, håller med. En annan faktor är att arbetsgivaren använder Analys lönelots, tror Leif Pilevång:

– Analys lönelots är ju inte primärt ett verktyg för att höja lönen. Men jag kan rekommendera den! Det är en metod för lokal användning som ger kunskap om arbetenas innehåll, medger delaktighet och insyn samt stimulerar till samverkan. För att kunna bedöma vilka arbeten som är likvärdiga vid lönekartläggning måste en genomgång av vilka krav arbetet ställer göras på ett systematiskt och könsneutralt sätt. Tanken är ju att man kan utesluta eller bekräfta diskriminerande lönesättningar. Även avvikelser som beror på andra orsaker än diskrimineringslagens grunder kommer upp till ytan och kan diskuteras av parterna. Det brukar bli ett positivt utfall av de diskussionerna.

PSYKOLOGERS RÖRLIGHET PÅ arbetsmarknaden är jämförelsevis stor. Enligt uppgifter från SCB är rörligheten på den svenska arbetsmarknaden cirka 12 procent. Bland kvinnliga psykologer har 18 procent bytt arbetsgivare eller befattning, motsvarande siffra för männen är 23 procent. Ett skäl är att ptp-psykologer blir legitimerade psykologer och därmed byter befattning.

Men löneutvecklingen för ptp-psykologernas löner är fortsatt låg. Genomsnittslönen 2011, för dem som medverkar i enkäten, är 25 900 kr/månaden, vilket är några hundralap-

par mer jämfört med 2010. Högst ptp-lön har män inom privat sektor, med en medellön på 28 900 kr/månaden. Lägst ptp-lön har Region Skåne, tätt följd av Västra Götaland. Ptp-enkäten från 2011 visar att män både begär och blir erbjudna högre ptp-lön än kvinnor.

Leif Pilevång

FOTO: ULRICA ZWENGER

► *Ptp-lönerna ligger i princip stilla. Vad beror det på? Hur arbetar förbundet med att höja dessa?*

– Det är extra viktigt med rätt lönesättning i början av karriären då den lägger grunden för den lönenivå som sedan kommer gälla för många år framöver. Vi kan glädjande nog konstatera att ingångslönerna, det vill säga lönen ett år efter legitimation, har ökat med 5 procent. Kanske har arbetsgivaren valt att lägga krutet där? spekulerar Nikki Vagnér och fortsätter:

– Psykologförbundet följer kontinuerligt utvecklingen av ptp för att påverka och förbättra förutsättningarna. Vi har uppmärksammat att det på sina håll brister i möjlighet att över huvud taget förhandla lönen. Arbetsgivaren hävdar ibland att man har fast ptp-lön, vilket ju inte överensstämmer med löneavtalets skrivningar om en individuell och differentierad lönesättning.

Majoriteten (70 procent) gör ptp inom landstinget, främst inom vuxenpsykiatri och barn- och ungdomspsykiatri.

LÖNEUPPGIFTERNA BASERAS på närmare 4 900 medlemmar i Sveriges Psykologförbund, anställda inom lands-

ting, kommun, stat och privat sektor, som besvarat enkäten. Det motsvarar cirka 70 procent av alla yrkesverksamma medlemmar i Psykologförbundet. Av dessa arbetar 59 procent inom landsting, 15 procent inom kommun, 13 procent i stat respektive privat sektor. 4 procent är chefer. Uppgifterna visar att lönespridningen inte är stor bland psykologer. Störst är den inom privat och statlig sektor.

SYFTET MED DEN årliga enkäten är att få fram statistik som kan användas vid lönesamtal, löneförhandling, för att följa löneutvecklingen, se lönespridningen, påvisa löneskillnader samt analysera dessa processer.

På frågan vilka förtjänster lönestatistiken medför, svarar utredaren Mahlin Lenerius:

– Det är ovärderligt! Vi använder resultaten under hela året i en massa sammanhang. Förutom självklarheter som att statistiken/lönerna läggs in i Saco Lönesök på hemsidan så att medlemmar och lokala fackliga företrädare kan ta fram egna tabeller och jämföra löner så har vi möjlighet att skraddarsy tabeller och resultat till de lokala företrädarna. De kan då använda

underlaget i sitt lokala påverkansarbete. Många arbetsgivare är jätteintresserade av svaren och de kan utgöra ett bra diskussionsunderlag.

– Vi använder även resultatet för att utvärdera löneavtalen för våra medlemmar. Vi kan också se vilka framgångsfaktorer som lönar sig, samt vilka arvoden våra egenföretagare tar ut.

Vad var mest uppseendeväckande med årets (2011) lönestatistik?

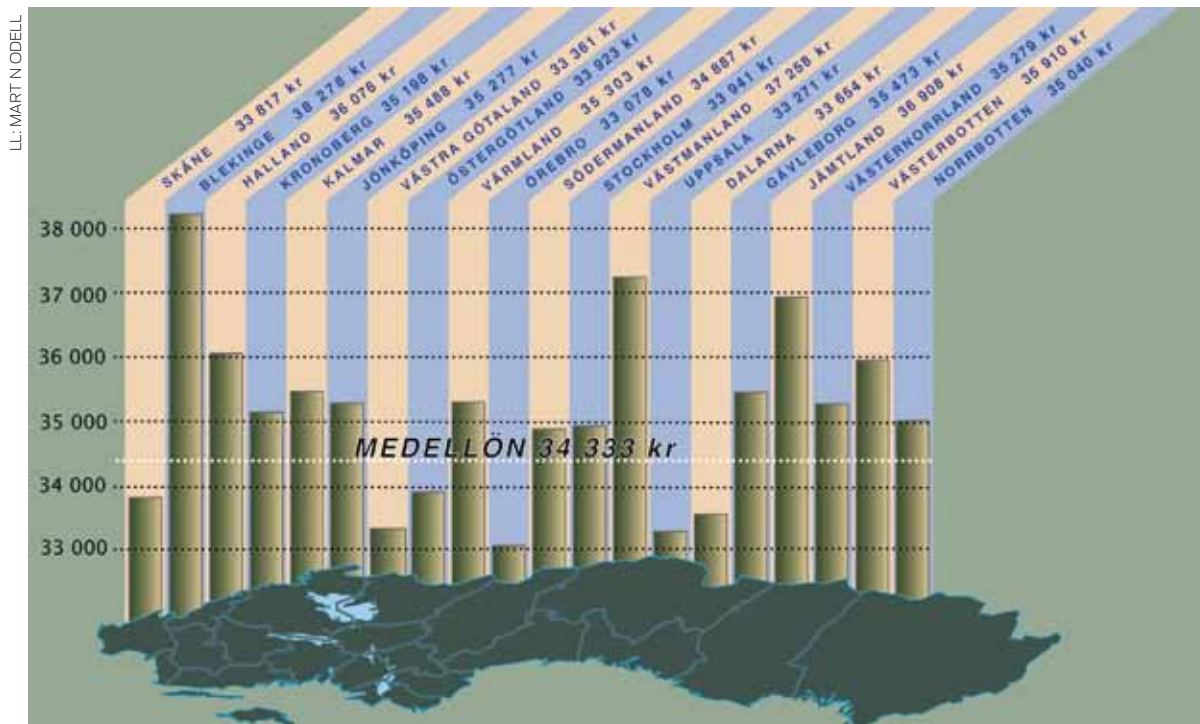
– Jag har nog aldrig upplevt att ett enskilt landsting, som Västmanland, fått en sådan hög individuell löneutveckling mellan två år. Jättekul! Och förhoppningsvis kommer de att vara ett gott exempel för andra hur man kan arbeta. Nästa år blir det extra intressant att se om de får en fortsatt god utveckling. Lönerna är ju ännu inte tillräckligt höga, säger Mahlin Lenerius. *

Mahlin Lenerius

KAJSA HEINEMANN

FOTO: ULRICA ZWENGER

Landstingsanställda psykologers medellöner inom landstingen i samtliga län, med undantag för Gotland (då antalet anställda psykologer var för få). Ptp-psykologer ingår inte heller.

När Peter Söderstrand tilldelades specialisttjänsten höjdes hans lön omgående med 2 000 kronor. – Det är egentligen ett för litet påslag eftersom det handlar om en tjänst som inrättats för att verksamheten är i behov av en högre kompetensnivå.

Högre lön och mer ansvar efter specialistutbildning

Specialistutbildningen ledde till högre lön och utökat ansvar. Men det är törsten efter mer kunskap som bör avgöra valet att påbörja en specialistutbildning, säger Peter Söderstrand, psykolog i Borås:

Det finns inte tillräckligt tydliga löne- och statusmässiga fördelar för att det annars ska vara värt besväret.

Enligt Psykologförbundets senaste lönestatistik finns det tusenlappar att tjäna för dem som genomgår en specialistutbildning. Medianlönen för psykologer med specialistutbildning låg år 2011 drygt 5 000 kronor över medianlönen för psykologer utan en sådan utbildning. Samtidigt är den procentuella löneutvecklingen betydligt sämre för psykologer med specialistbehörighet, enligt lönestatistiken. Medan psykologer utan specialistbehörighet hade en medellönutveckling på 4,6 procent mellan 2010 och 2011, låg motsvarande ökning för specialister på 2,5 procent. Är det då värt besväret att genomgå en flerårig specialistutbildning?

Psykolog Peter Söderstrand arbetar på Neuropsykiatriska utredningsenheten i Borås. Efter drygt tio år som legitimerad psykolog bestämde han sig 1998 för att genomgå en kurs i neurovetenskap vid Göteborgs universitet, motsvarande dagens 30 högskolepoäng, och den blev ingången till en specialistutbildning i neuropsykologi. 2004 blev han färdig specialist och två år senare fick han en specialisttjänst som neuropsykolog på Neuropsykiatriska utredningsenheten i Borås. Bara genom att tilldelas specialisttjänsten höjde han sin lön omgående med 2 000 kronor, från 36 500 till 38 500 kronor.

– Det är egentligen ett för litet påslag eftersom det handlar om en tjänst som inrättats för att verksamheten är i

behov av en högre kompetensnivå. Mellan 3 000 och 5 000 kronor i fast påslag borde vara en rimligare höjning i samband med en sådan tjänstetillsättning, säger Peter Söderstrand och fortsätter:

– Hade det inte varit frågan om en specialisttjänst som inrättats av verksamheten så hade det nog varit svårare att argumentera för att min specialistutbildning skulle premieras i löneförhandlingarna, även om jag vet att även specialisttillhörigheten i sig beaktas vid löneförhandlingar på min klinik. En tjänst ger ändå ett tydligare meritvärde.

NÄR PETER SÖDERSTRAND påbörjade sin specialistutbildning visste han inte hur mycket den ökade kompetensen som psykolog skulle ge lönemässigt.

– Det fanns kanske med i tanken att utbildningen skulle bidra något i höjd lön, men det var en stor osäkerhetsfaktor och något jag inte tänkte så mycket på, säger han.

I stället var det suget efter mer kunskap om kopplingen mellan hjärnans biologi och psykologi som drev honom. Han hade länge arbetat med personer med autismspektrumstörning och andra neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, och kunskapsläget och synen på dessa nedsättningar har genomgått stora förändringar sedan 1990-talet, förklarar han.

– När jag då påbörjade min specialistutbildning talade man inom neuropsykologin främst om våld mot hjärnan, stroke eller operation för hjärntumörer,

och hur hjärnans kognitioner påverkades. Det har förändrats till att i stor utsträckning handla om utvecklingsrelaterade avvikelser under hjärnans utveckling och hur dessa påverkar affekter och kognitioner. Sådana avvikelser tvinnas in i den normala utvecklingen och är betydligt mer komplicerade att studera än traumatiska skador på hjärnan.

– Den här växelverkan mellan biologi och psykologi är väldigt fruktbar för forskningen. Forskningsmetodiken har samtidigt utvecklats oerhört, inte minst till följd av möjligheten att avbilda hjärnan med exempelvis funktionell

»Koden för specialistbefattning borde återinföras«

magnetkamerateknik, vilket har lett till mycket ny kunskap, säger Peter Söderstrand.

När Peter Söderstrand anställdes vid Neuropsykiatriska utredningsenheten fick han frågan av arbetsgivaren om han var intresserad av att genomgå en psykoterapeututbildning. Men då var han mer intresserad av en specialistutbildning i neuropsykologi och det ställde sig arbetsgivaren positiv till. Under fyra år kombinerade Peter Söderstrand sitt arbete inom vuxenpsykiatri i Borås med specialistutbildningen. Studierna tog omkring en fjärdedel av arbetstiden

den befattningsgruppen försvann 2008 då det nuvarande avtalet trädde i kraft.

– **VI VALDE ATT** inte delta i beslutet när AkademikerAlliansen godtog det nya statistikavtalet, bland annat på grund av att befattningsgruppen psykologer med specialistfunktion försvann och att befattningsgruppen psykoteraapeut tillfördes. Det var i strid med förbundets uppfattning, säger Nikki Vagnér, förhandlingschef på Psykologförbundet.

I avtalet står nu att arbetstagare som har ett uttalat övergripande funktions-, specialist- och/eller ämnesan-

Centralt avtal lyfter inte fram specialisterna

Då koden för specialistbefattning försvann ur det centrala statistikavtalet, försvann också en viktig draghjälp för att uppnå relevanta löneökningar för specialistutbildade psykologer. Psykologförbundets tror det blir svårt att få till stånd någon förändring i avtalet.

I det centrala statistikavtalet med Aid-koder (koder för arbetsuppgifter och som utgör grunden för lönestatistiken) mellan Sveriges kommuner och landsting, SKL, och AkademikerAlliansen finns det två nivåer för psykologer: ptp-psykolog samt legitimerad psykolog. Tidigare fanns ytterligare en nivå, psykologer med specialistfunktion, men

och var oftast uppdelade i teoretiska pass om fem heldagar utspridda under en termin.

– Jag fick använda min fritid till de egna studierna och det fungerade bra trots att jag hade familj och tonårsbarn hemma. Utbildningen kändes mycket värdefull, jag kunde under flera år fokusera på en samordnad kompetenshöjning och genom mitt specialistarbete skaffa mig en vana att söka ny vetenskaplig kunskap.

Specialistarbetet handlade om kliniskt användbara tester vid autism hos vuxna. Rapporten ledde vidare till ett FoU-projekt som ännu inte är helt avslutat, för närvarande ligger en artikel för publicering.

– Specialistarbetet var svårare att genomföra än jag från början hade trott, bland annat för att det är svårt att få ett bra stöd när man inte arbetar på en universitetsort. Det är flera moment som har varit svåra; litteraturen är omfattande, det kan vara svårt att planera en bra studiedesign, kontakten med etiknämnden för att kunna rekrytera patienter blev tidsödande och att bearbeta statistiken var besvärligt. Men jag hade innan gått en bra kurs i hur man skriver ett vetenskapligt arbete, och då fick jag dessutom en handledare till mitt planerade specialistarbete, säger Peter Söderstrand.

SPECIALISTTJÄNSTEN GAV Peter Söderstrand ett större och tydligare mandat i sitt arbete som psykolog på

Neuropsykiatriska utredningsenheten.

– Det finns många exempel på det. Det är okej att rådfråga mig inför inköp av neuropsykologiska test för att få tillgång till de bästa och mest relevanta verktygen, jag får utarbeta utredningsrekommendationer vid neuropsykiatriska störningar, jag är den som klinikledningen vände sig till i frågor som handlar om min specialitet. Jag ska utgöra en kunskapskälla för mina icke specialistutbildade kolleger, hålla föreläsningar och liknande, säger Peter Söderstrand, och fortsätter:

– Inför patienterna tror jag inte min specialistbehörighet spelar någon större roll. Möjligtvis när jag undertecknar intyg. Det är nog ingen patient som skulle vägra att träffa en psykolog bara för att han eller hon saknar specialistutbildning. Och sett till organisationens hierarki har inte utbildningen förändrat min position i linjeorganisationen, men den har gett mig en form av formaliserad kompetensposition.

I SIN NUVARANDE tjänst arbetar Peter Söderstrand främst med diagnostiska utredningar av vuxna med autismspektrumstörning, adhd, Tourettes syndrom och med komplicerade demensutredningar. Dessutom ingår handledning i hans arbete, och att utbilda i bland annat nya versioner av psykologtest. Han har efter specialistutbildningen fått ett mer kunskapsbaserat förhållningssätt till sitt arbete, söker oftare stöd i den vetenskapliga litteraturen och utgör en

FOTO: MAGNUS GOTANDER

– Specialistordningen gör det möjligt för psykologer att göra en vertikal karriär som är accepterad och det tror jag är bra för hela organisationen, säger Peter Söderstrand.

kunskapskälla för kolleger.

– Det är ju inte så att andra psykologer lutar sig tillbaka bara för att jag

svar ska identifieras med bokstaven F (Funktionsansvar). Men det är en stor variation på hur F används, och många gånger används det inte alls, berättar Nikki Vagnér.

– Det vore rimligt att F åtminstone används när en psykolog är specialistkompetent och har ett övergripande ansvar för exempelvis handledning av kolleger. Däremot är det svårt att hävda att F ska användas om alla på en avdelning har specialistkompetens, säger Nikki Vagnér.

Psykologförbundet anser att klassificeringen av F-prefix inte fungerar och

har tagit upp frågan vid flera tillfällen i den så kallade statistikkommittén, den partsgemensamma arbetsgrupp som följer upp hur Aid-koderna fungerar.

– **I FÖRSTA HAND** anser vi att man bör ta tillbaka en speciell kod för specialistpsykologer, i andra hand att det åtminstone bör förtydligas i vilka fall ett F ska användas. Men arbetsgivarens intresse för att göra några förändringar i statistikavtalet i det här avseendet är tyvärr mycket svalt, säger Nikki Vagnér.

Arbetsgivarna har länge efterfrågat psykologer med specialistkompetens,

och det borde därför finnas ett gemensamt intresse från både arbetsgivar- och arbetstagsarsidan att synliggöra denna grupp mer, uppger Nikki Vagnér.

– Jag bedömer ändå möjligheterna som ganska små att få till stånd några större förändringar på central nivå avseende specialistfrågan. Däremot finns det i avtalet möjlighet för en enskild arbetsgivare att göra lokala anpassningar av den kod som används, för att den vägen synliggöra sina specialister. *

PETER ÖRN
Frilansjournalist

finns, men jag upplever att min kunskap uppskattas av andra och att bidra med den ingår i min tjänst som specialist, säger han.

ÄVEN LÖNEMÄSSIGT KÄNNER han en uppskattning. Utöver det fasta påslaget som var kopplat till specialisttjänsten upplever Peter Söderstrand att han oftast fått mer än medelpåslaget vid varje lönerevision, och aldrig mindre. Men formellt är tjänstebeteckningen fortfarande legitimerad psykolog, det är den beteckning som återfinns i avtalet mellan arbetsgivaren och arbetstagarorganisationen, och det försvårar arbetstagarens förhandlingssituation, anser han.

– Koden för specialistbefattning borde återinföras i avtalet. Nu har jag bara en uppdragsbeskrivning att hänvisa till och formellt ger det inte samma tyngd vid löneförhandlingen. Vi borde ha ett liknande kodsysteem som läkarna, säger Peter Söderstrand.

Utöver lönepåslagen har tjänsten som specialist inneburit en klinisk karriärmöjlighet utan att behöva byta arbetsplats.

– Som psykolog handlar det oftast om en lateral karriär, man byter arbetsplats eller inriktning i sitt arbete. Specialistordningen gör det möjligt att göra en vertikal karriär som är accepterad, och det tror jag är bra för hela organisationen.

PETER SÖDERSTRAND ÄR dock inte entydigt positiv till den fackliga målsättningen att generellt sträva efter att få till stånd fler specialisttjänster för psykologer.

– Jag kan ur det fackliga perspektivet instämma i den målsättningen, men å andra sidan ser jag det utifrån ett professionellt synsätt, och då måste det vara ett tvåpartsförhållande på så vis att det ska finnas ett tydligt verksamhetsbehov för specialisttjänster. En specialisttjänst ska inte fungera som någon sorts guldmedalj för dem som specialistutbildat sig, säger Peter Söderstrand. ✨

PETER ÖRN
Frilansjournalist

”Bra med god lönespridning”

Lönespridningen har sedan början av 2000-talet minskat. Men en ökad lönespridning är bra – för individen och samhället. Det konstaterar Saco, som utifrån sin bok *Livslön*, nyligen arrangerade seminariet ”Den goda lönespridningen”.

– Det handlar inte om att Saco vill se ökade klyftor i samhället, utan om att det ska löna sig att utbilda sig och ta ansvar i arbetet. Det ska synas i lönekuvertet. Lönespridning behövs för att få en bra löneutveckling över livet och förbättra sin livslön, men också för att få en avkastning på alla sina studieår behövs det lönespridning.

Med dessa ord inledde Sacos ordförande Göran Arrius seminariet ”Den goda lönespridningen” som – utifrån Sacos nya antologi *Livslön – Välja*

Saco-ekonomerna Lena Granqvist och Thomas Ljunglöf föreläser.

studier, arbete, familj – arrangerades den 25 januari på Saco i Gamla Stan i Stockholm.

På seminariet, som leddes av Sacos presschef Anders Jonsson, konstaterade Saco-ekonomerna Lena Granqvist och Thomas Ljunglöf, som båda medverkar i boken, att lönespridningen minskat under flera år.

10 tips – så här höjer du din lön!

- 1. Följ löneläget inom det område där du arbetar eller söker jobb. Använd gärna Saco lönesök som skräddarsyr din egen statistik.**
- 2. Bestäm vad som är din mål-lön.**
- 3. Om du förhandlar lön om en ny tjänst – var väl förberedd.**
- 4. Informera kontinuerligt din chef om ditt arbete och dina arbetsuppgifter.**
- 5. Ha lönesamtal med den chef som har mandat att sätta lön.**
- 6. Gå gärna igenom dina anteckningar från förra lönesamtalet för att se vad som sades då.**
- 7. Kartlägg dina arbetsinsatser och lyft fram dina prestationer i relation till arbetsgivarens mål under lönesamtalet.**
- 8. Lyft fram nya arbetsuppgifter, utökat ansvar, mer kvalificerade arbetsuppgifter, ökad kompetens och vidareutbildning.**
- 9. Var saklig i samtalet med chefen, prata om dig själv och ditt bidrag till verksamhetens mål - prata inte om andra.**
- 10. Ta reda på chefens förväntningar på ditt arbete och utvärderingen av det; finns det tydliga lönekriterier på arbetsplatsen som mäter detta? Om du och din chef inte kommer överens, be om ett nytt möte.**

Källa: Linda Solberg, förhandlingssekreterare på Sveriges Psykologförbund.

– Mellan 1996-2000 skedde en kraftig lönespridning, men därefter har den stannat av och till och med minskat. Det förvånade oss verkligen, sa Lena Granqvist. Vi ser också tydligt att lönespridningen har olika dimensioner mellan grupper och inom grupper.

SACO-EKONOMERNA konstaterar att det finns ett tydligt samband mellan lönespridning och individens karriärmöjligheter. De har tittat på 36 yrkesinriktningar och funnit att yrken med låg lönespridning också har låg avkastning på utbildning, och tvärtom. Man har också sett att det är lägre lönespridning inom kvinnodominerade yrken än inom mansdominerade.

Boken konstaterar att utbildning lönar sig – för läkare och ekonomer. För psykologer, däremot, är lönsamheten inte stor. Psykologers löner är sammanpressade och löneutvecklingen relativt sett låg.

Salen var fullsatt, här fanns representer från de flesta förbund inom Saco: förtroendevalda, kanslichefer, forskare

och journalister. Att en god lönespridning är eftersträfvansvärt var även de inbjudna talarna överens om. Men av diskussionerna att döma ser vägen för att nå en god löneutveckling olika ut för män och kvinnor, för olika yrkesgrupper, samt för de olika förbunden inom Saco.

Med i panelen fanns Ursula Berge (Akademikerförbundet SSR), Edell Karlsson (Jusek/Saco-S), Jan Lindström (Civilekonomerna) och Birgitta Rydell (Dik). För Ursula Berge finns det ett pedagogiskt problem med begreppet lönespridning:

– För många människor förknippas lönespridning med ökade klyftor. Jag tycker begreppet lönekarriär är bättre. Det signalerar något positivt, och är också tydligare vad det faktiskt handlar om.

NÅGON UR PUBLIKEN berättade om en arbetsplats där lönerna och lönespridningen var låg, men efter att ha infört en lönetrappa med karriärsteg fick de upp lönerna rejält. Flera ur panelen

ansåg att lönetrappa var ett bra förslag, medan Birgitta Rydell från Dik inte ansåg att det var bra:

– Jag tror mer på att individens kompetens ska vara avgörande, inte tjänstebeskrivningen. Att det ser ut som det gör i dag beror främst på att arbetsgivarna är dåliga på att sätta lön, sa hon och fick medhåll från många ur publiken.

Avslutningsvis var flertalet eniga om att alla fackförbunden måste bli ännu bättre på att skapa förutsättningar för cheferna så att de kan sätta löner på ett bättre sätt. 🌟

KAJSA HEINEMANN

LIVSLÖN – VÄLJA STUDIER, ARBETE, FAMILJ

Av Sacomedarbetarna Lena Granqvist (redaktör), Gunnar Wetterberg, Håkan Regné, Thomas Ljunglöf, Ossian Wennström och Eva Löfbom

Boken vänder sig till specialister, opinionsbildare men också till alla som vill veta mer om begreppet livslön. Antologin ges ut SNS-förlag och kan beställas på: www.sns.se

UPPSALA
UNIVERSITET

NCK NATIONELLT CENTRUM
FÖR KVINNOFRID

Söker du kunskap om våld?

NCK:s kunskapsbank samlar en stor mängd kunskap och forskning om områdena mäns våld mot kvinnor, våld i samkönade relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Den vänder sig i första hand till dig som möter våldsutsatta personer i ditt arbete.

I NCK:s kunskapsbank kan du få en snabb överblick över ett ämne men också lästips och möjlighet till fördjupning. Vi har samlat publikationer från myndigheter, utbildningsmaterial och nyskrivna texter om exempelvis barn som upplever våld i familjen, särskild utsatthet och kommunernas ansvar. Dessutom presenteras över 100 forskare och deras projekt.

Välkommen till NCK:s kunskapsbank!

www.nck.uu.se/kunskapsbanken

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet arbetar på uppdrag av regeringen med att sprida kunskap om mäns våld mot kvinnor, våld i samkönade relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. NCK driver också den nationella stödtelefonen Kvinnofridslinjen 020-50 50 50.

Röda Korsets Center får fortsätta behandla tortyrskadade

Röda Korsets Center för torterade flyktingar i Stockholm förlorade i höstas Stockholms läns landstings upphandling till företaget WeMind AB. Men efter överklagan har de nu fått rätt i förvaltningsdomstolen.

Förvaltningsdomstolen underkänner WeMinds anbud eftersom de inte hade dokumenterat sin erfarenhet på rätt sätt i anbudet. Det innebär att Röda Korsets Center för torterade flyktingar, RKC, som har bedrivit vård för tortyr- och svårt krigsstra-

matiserade flyktingar i 26 år, får fortsätta ge behandling och rehabilitering till tortyr- och krigsskadade flyktingar.

– Vi är mycket glada! säger Monica Brendler Lindqvist, verksamhetschef vid RKC.

– Domen i förvaltningsrätten gav oss rätt, och efter en ansträngande tid får vi nu i lugn och ro ägna oss åt de 400 patienter vi har i behandling och ta emot de nya som söker vår hjälp. För våra patienter är det viktigt att kunna vända sig till en organisation, som många redan känner till från sina före detta hemländer.

Domen innebär att Stockholms läns landsting var tvungna att göra en ny utvärdering där WeMinds anbud inte fick finnas med. Men Birgitta Rydberg, sjukvårdslandstingsråd i Stockholm, har låtit meddela att landstinget inte kommer att överklaga domen.

RKC BILDADES 1985 och har behandlat och rehabiliterat 6 000 människor och deras anhöriga. Nu fortsätter de erbjuda vård under åtminstone de kommande fyra åren. ✨

KAJSA HEINEMANN

FOTO: MATT AS AHLW/SR

Allan Linnér ny radio-psykolog

Allan Linnér, psykolog och psykoterapeut, är den nye radiopsykologen i Sveriges Radio P1. Nytt är också att du kan lyssna på den senaste sändningen på *Psykologtidningens* hemsida.

Malin Edlund har efter tre år som radiopsykolog lämnat över till Allan Linnér. Han är psykolog med psykodynamisk inriktning samt par- och familjeterapeut, vilket han har arbetat som i över 30 år. Numera har han egen mottagning på Södermalm i Stockholm, han har tidigare bland annat arbetat vid Bup i Hallunda i norra Botkyrka.

Varför tackade du ja?

– Sveriges Radios tradition att göra psykoterapi och det personliga samtalet mer tillgängligt är i det närmaste unik. Det är en verklig utmaning eftersom det terapeutiska rummet måste vara slutet, och måste så vara av många skäl. Samtidigt så finns det en hel del som kan visas, beskrivas och därmed avmystifieras, säger Allan Linnér på SRs hemsida.

”Radiopsykologen” sänds i P1 torsdagar kl 11.03. Men du kan även lyssna på programmet i efterhand på: www.psykologtidningen.se. ✨

EVA BRITA JÄRNEFORS

Kbt-behandling på kurdiska

Psykologstuderande Kocher Koshnaw och David Brohede vid Linköpings universitet, LiU, startar kbt-behandling för depression via nätet på kurdiska.

Behandlingen är en del i ett större forskningsprojekt där även psykologstudenten Shevan Sherzad Osman deltar. Tanken är att inte bara spränga språkgränser, utan också att leverera behandlingen på ett nytt sätt - via video.

– Internetbehandling har i forskningen visat sig fungera bra i många sammanhang, och nu vill vi gå vidare med nya språkområden. Det här projektet bryter ny mark för psykologisk behandling, säger Gerhard Andersson, professor i klinisk psykologi

FOTO: SAB NA BROHEDE

David Brohede och Kocher Koshnaw arbetar med att skapa världens första internetbaserade kbt-behandling för depression på kurdiska.

vid LiU, som är ansvarig för studien, i ett pressmeddelande från Linköpings universitet.

Behandlingen, som ges på sorani, en av de stora kur-

diska dialekterna, startade i februari. Att delta är gratis. ✨

Läs mer om projektet:
www.safin.nu

Psykologens roll i samhället – tema på PS 12

– Anmäl dig till **Psykologstudent 2012 i Umeå**, uppmanar projektledare **Morgan Ström**. Du får träffa andra studerande och psykologer och du kan knyta kontakter med arbetsgivare.

Förberedelserna för de psykologstuderandes årliga kongress – denna gång i Umeå 4-6 maj – är i full gång. En projektgrupp med ett dussintal aktiva psykologstuderande arbetar med att förbereda. Redan i oktober träffade projektledningen arrangörerna från föregående kongress i Lund.

– De lärde oss mycket om hur man ska planera och vi fick många nya idéer. Det är en härlig grupp som arbetar med att förbereda kongressen, säger Morgan Ström, som parallellt med kongressarbetet skriver på sin examensuppsats.

– Det är viktigt för oss att det blir en bra kongress. Därför flög vi, två studerande från varje psykologprogram, upp till Umeå en helg i februari. Det blev väldigt lyckat. Sedan tidigare kongresser har det funnits ett nät av ambassadörer som dragit i trådarna. De ska nu peppa folk att komma upp till Umeå.

Tidigare kongresser har samlat omkring 400 delta-

gare. Kan Umeå locka lika många?

– Vi hoppas på det. Ambassadörerna ordnar bland annat med gruppresor. Vi har gjort en deal med Malmo Aviation om sänkta priser. Och vi tror det blir spännande att få uppleva Umeå. När ambassadörerna kom hit hade vi 30 grader kallt! Det var exotiskt för många, säger Morgan Ström.

Arrangörerna lockar också med en tävling. Vinnaren får ett kongresspaket och lottningen sker i slutet av mars.

– Bästa sättet att få veta mer om oss och kunna tävla om kongresspaketet är att "Gilla oss" på Facebook. Vi använder oss av Facebook eftersom många befinner sig där.

TEMAT FÖR DAGARNA är "Kom och köp! – är psykologyrket ett kall eller en produkt?" Många av föreläsarna är också valda utifrån temat.

– I dag börjar det växa fram en starkare röst för att

psykologer ska marknadsföra sig, och Psykologförbundet arbetar med vår status. Tidigare sågs yrket av många mera som ett kall. Hur påverkar det här vår identitet som psykologstuderande? Vi arrangerar vill föra fram både det positiva med att marknadsföra sig och riskerna med det, säger Morgan Ström.

– Vi vill också få delta garna att reflektera över vad psykologen gör och hur psykologen syns i samhället. Hur kan vi ta ansvar för vår ökande makt?

FÖRELÄSARE ÄR Per Narsokin, Malin Edlund, Jonas Mosskin, Eva Magnusson, Åsa Nilsone, Anna Kåver, Sylvia Mellfeldt Milchert, Hans Kaatari, Niklas Laninge, Håkan Nyman med flera.

Idrottsperspektivet kommer också att lyftas fram under kongressen eftersom psykologprogrammet i Umeå har en inriktning mot idrott. Göran Kenttä, fil dr i idrottspsykologi, och Caroline Jönsson, psykologstuderande och målvakt i Umeå UIK, med silvermedalj från VM i fotboll 2003, kommer också att föreläsa.

PS12 bjuder på sedvanlig middag på lördagskvällen med fest.

– Under hela kongressen pågår en mäsas, påminner Morgan Ström, där du kan träffa representanter för bland andra Psykologförbundet, cut-e och landstingen i Värmland, Jönköping och Jämtland. Med landstingens representanter kan du prata kandidat- eller ptp-platser och där kommer också att finnas potentiella arbetsgivare. *

EVA BRITA JÄRNEFORS

Anmälan till PS12:
www.ps12.se/anmalan

"Kom till Psykologidagen i Uppsala"

– Kom och träffa yrkesverksamma psykologer, potentiella arbetsgivare och framtida kolleger, uppmanar Ann-Marie Ly, projektledare för Psykologidagen Uppsala 21 april.

För tredje året i rad anordnar studentföreningen Psykologidagen Uppsala en arbetsmarknadsmässa med föreläsningar.

– Syftet är att föra studerande i psykologi och arbetslivet närmare varandra, säger Ann-Marie Ly, som går termin 4 på psykologprogrammet i Uppsala.

Förutom själva mässan, där företag som Pearson, Assessio, Sveriges Akademiska Coach, Ericastiftelsen, Röda Korset och pbm ska finnas med, har studentföreningen hittills engagerat talare som Anna Kåver och Hoa Ly, Psykologifabriken.

Läs mer på: www.psykologidagen.com

Projektgruppen för PS12 är: Fritz Hammarström, Sarah Wennerberg, Lina Aittamaa, Maja Grafström, Isabell Blomqvist, Alex Dahlqvist, Helena Falck, Gustaf Gezelius, Maria Blomqvist, Kristian Engroos och Morgan Ström. (Johan Sjögren saknas på bilden).

3 frågor till Siv Boalt Boëthius ...

... som efter pension som professor driver en tvåårig utbildning i organisationspsykologi på avancerad nivå vid Psykologiska institutionen i Stockholm.

Även i år leder du kursen i organisationspsykologi, avancerad nivå, tillsammans med kursansvarige, docent Erik Berntson och professor em Gunnela Westlander samt examinator Magnus Sverke, avdelningen för arbets- och organisationspsykologi vid Psykologiska institutionen i Stockholm. Varför fortsätter du driva den?

– Det är roligt och jag hinner med annat också. Jag har drivit idén med kursen därför att jag tycker det behövs en längre sammanhängande kurs på akademisk nivå som både har en klar forskningsanknytning med inriktning på chefskap och konsultation samt tillämpade inslag. Den är öppen för personer med olika yrkesbakgrund och främst inriktad på chefskap och organisationskonsultation.

– Jag tänkte att de kunde ha stor nytta av varandras yrkeserfarenheter och idéer.

– Jag ville också att den skulle vara knuten till en universitetsinstitution. När jag diskuterade idén med Gunnela Westlander så var hon klart intresserad och vi påbörjade en gemensam planering.

– Bakgrunden är att jag i mitt arbete, både som chef och organisationskonsult, under flera år har mött personer som varit bra på sina specialområden, men som inte haft tid att uppdatera sina kunskaper. De har ofta gått korta kurser men sällan något som gett ett sammanhängande teoretiskt och personligt perspektiv utifrån den egna rollen.

Vilket gensvar har kursen fått och hur många startar utbildningen i år?

– Gensvaret har varit mycket stort. Kursen har 24 platser, men när ansökningstiden till kursen som började i januari gick ut i somras, hade vi 60 anmälningar. Efter anmälningstidens utgång har ytterligare ett femtiotal hört av sig om reservplatser. Till den första kursen som började i januari 2010 hade vi omkring 70 behöriga sökande och ett fyrtiotal som hörde av sig efteråt.

– Sammansättningen av deltagarna är viktig. Grup-

pen som helhet består av tre delar: chefer, HR-chefer eller internkonsulter och externkonsulter. Hälften är psykologer, de övriga är civilekonomer, civilingenjörer, beteendevetare, lärare, präster med flera. Utvärderingarna ligger på drygt 4,5 på en femgradig skala och närvaron är hög liksom examinationsfrekvensen.

Vilken kunskap vill du framför allt förmedla till kursdeltagarna?

– Kursen består av sex delkurser. De handlar om introduktion och orientering i ämnet organisationspsykologi, rollen som konsult, ledarskap och styrning, förändringsprocesser, den inre dynamiken i organisationer, arbete och hälsa samt metoder för analys och utvärdering av organisatoriska insatser. Den schemalagda undervisningen omfattar cirka elva heldagar per läsår.

– Undervisningen består av föreläsningar av forskare med spetskunskap inom sina områden och handledning på eget organisationsinriktat arbete. Under mellantiden läser deltagarna in kurslitteratur och examineras genom skriftliga hemuppgifter. Det är påtagligt kvalificerade personer som sökt, och det är en väl-

FOTO: MAR KA L NDBOM JACOBSSON

digt spännande men också krävande kurs.

– Även psykologer som tänker ta kvalificerade chefsjobb behöver bredda sin kompetens för att bli bra chefer. Dagens chefer behöver en bredare kunskapsbas och mer kunskap om forskning och hur man tillämpar den i praktiken. De behöver också veta mer om till exempel ekonomi och kvalitetssäkring där det finns en övertro på kartläggning med alltför enkla frågeformulär.

SIV BOALT BOËTHIUS är professor em vid Pedagogiska institutionen vid Stockholms universitet, psykolog, psykoanalytiker och tidigare verksamhetschef för Erica-stiftelsen (1988-2002).

I mars ger hon ut en ny bok, *Möjligheter och utmaningar i grupphandledning. Teori och verklighet*, tillsammans med Marie-Louise Ögren, docent vid Psykologiska institutionen i Stockholm. ✨

EVA BRITA JÄRNEFORS

**Alltid aktuell
läsning på
www.psykologtidningen.se**

"Smartphone-terapi" ska utvärderas

Kan man minska nedstämdhet och öka livskvaliteten med hjälp av applikationer till smarta telefoner? Hoa Ly, doktorand i klinisk psykologi vid Linköpings universitet, som både utvecklar och nu ska utvärdera en applikation, intervjuas av ptp-psykolog Rebecca Andersson.

Psykologer vid Linköpings universitet, LiU, har börjat rekrytera deltagare till ett nytt forskningsprojekt om depressionsbehandling förmedlad via internet och i synnerhet via applikationer till smarta telefoner. Andra forskare i gruppen är bland andra projektledaren Gerhard Andersson, professor i klinisk psykologi vid Institutionen för beteendevetenskap vid LiU och Per Carlbring, professor i klinisk psykologi vid Institutionen

Hoa Ly har utvecklat appar för smarta telefoner som innehåller självhjälsprogram för deprimerade.

utvecklar applikationerna mot depression, men han deltar också i utvärderingen av dem.

Vad är det övergripande målet för din forskning och utveckling av internetbaserade behandling?

– Det är att hitta nya, kostnadseffektiva metoder för att behandla psykiska besvär som är mer anpassade för dagens människor, säger Hoa Ly.

Vad vill ni undersöka?

– Om det går att minska nedstämdhet och öka livskvaliteten med hjälp av "smartphone-applikationer" som bygger på beteendeaktivering respektive mindfulness. Applikationen som utgår ifrån beteendeaktivering har tidigare testats i en självhjälsstudie vid Uppsala universitet med goda resultat.

Beskriv apparna som används i studien!

– Den ena är baserad på beteendeaktivering och den andra på att utöva mindfulness. Behandlingen med be-

teendeaktivering (BA) inleds med en kort text som beskriver grundprinciperna i BA. Deltagarna använder sedan applikationen Viary som jag har utvecklat. I Viary lägger deltagaren in konkreta beteenden som han eller hon vill

»Det jag gör är nyskapande och bidrar till samhällsutvecklingen«

bli påmind om att göra mer av. Användaren checkar av beteenden och får statistik på sin utveckling, och behandlaren kan i realtid följa utvecklingen och skicka förstärkande och guidande meddelanden till deltagaren, förklarar Hoa Ly och fortsätter:

– Behandlingen med mindfulness består också av en inledande text, om medveten närvaro vilket deltagarna sedan övar på.

Vilka är fördelarna och eventuella nackdelar, med att använda självhjälsprogram via mobilen framför via internet eller genom en bok?

– Fördelen är att behandlingen kan vara en del av användarens vardag. Vi kan göra en behandling som försöker få deltagaren att så ofta som möjligt ta små, små steg framåt.

– En fördel som mobiltelefoner har mot internetbehandling är att den skulle kunna rikta sig mot en bredare grupp. Internetbehandling bygger på mycket textläsning vilket kan utesluta människor med låg utbildningsnivå. Vår "smartphone-behandling" har en inledande text, men den är ungefär en tjugondel så lång som texten vid traditionell internetbehandling, säger Hoa Ly.

– Utmaningen med telefonen är att människor är vana vid att på ett snabbt och flyktigt sätt konsumera innehållet i den, vilket gör att du måste hitta smarta sätt för att få användaren att komma tillbaka och vilja använda den ofta.

I en intervju i tidningen Shortcut (13/1-2012) säger du att det kanske mest "uppstickande" som du gjort det senaste året är att ägna dig åt både akademisk forskning och att driva företag. Hur förhåller man sig objektivt som forskare till en produkt som man samtidigt saluför? Vilka fördelar respektive begränsningar för det med sig, både för forskning och för näringsliv?

– Bra fråga! Att kommersialisera psykologiska verktyg som man forskar på kanske inte låter så bra, men faktum

FOTO: JOHN A. RAKS NÉN

– I appen Viary lägger deltagaren in konkreta beteenden som han eller hon vill bli påmind om att göra mer av, säger Hoa Ly.

för psykologi i Umeå. Två olika behandlingar i form av vägledad självhjälp ska utvärderas.

Hoa Ly, doktorand i klinisk psykologi, är den som

är att det i stort sett är omöjligt att utveckla bra digitala produkter utan en kommersialisering. I just det här fallet skulle vi inte ha en chans att utveckla och forska på det vi gör om det inte vore för att vi också säljer applikationen i andra sammanhang.

– Internetbehandling har ju haft det problemet att det är doktorander och professorer i psykologi som har utvecklat programmen, vilket är extremt kostnadsineffektivt. Och det är därför, tror jag, som det ser ut som det gör – grått och trist – och har haft svårt att nå ut till människor. I andra discipliner, medicin och teknik till exempel, används näringslivet mycket för att pusha på och bidra till bättre forskning, men inom psykologin är det fortfarande lite tabu, säger Ho Ly.

– Att förhålla sig helt objektivt till forskning är i princip omöjligt, det finns alltid en hypotes man företär. Just detta projekt är

ju mer extremt förstås, men det är inte första gången det görs. Steven Hayes, Gerhard Andersson och Per Carlbring har forskat på sina egna självhjälpsböcker.

– En grej som jag inte gillar med forskningsvärlden är att det bildas ett eget "token-system" som inte gynnar samhället. Forskaren är ute efter publiceringar. Det är så man blir känd och tar sig fram i den akademiska världen. Forskare undersöker saker som de senare inte pushar vidare till samhället och näringslivet. Helt enkelt för att incitamenten för det är väldigt små. Det jag gör är nyskapande och bidrar till samhällsutveckling. Och framför allt, det bygger på värderingen att skapa något som människor i världen faktiskt kan ha nytta av.

– Frispråkigt? Ja! Men också helt sant i min mening, säger Hoa Ly. ✨

REBECCA ANDERSSON
ptp psykolog

Radiodokumentär om en familjehemlighet

"Hon lämnade inte så mycket spår efter sig" är rubriken på en radiodokumentär av psykologen Pelle Alexandersson. När han gick igenom sin mosters dödsbo hittar han hundratals brev skrivna av hans mor och mormor. Han tar hem breven till sin mor som börjar berätta om sin syster och den historia hon burit på själv i drygt 40 år.

Programmet sänds 4 mars kl 15.03 med repris 19 mars kl 00.03. Programmet kommer även efter 4 mars

FOTO: PRIVAT

finnas tillgängligt på Sveriges Radios webbplats: www.sverigesradio.se/pldokumentar/

FOTO: EVA DALIN

Torbjörn Schmidt har gått igenom Tomas Tranströmers arkivmaterial och funnit en ständigt skrivande författare.

Nya synsätt på Tranströmers författarskap

– Jag betonar det rörliga, växlande och levande i hans poesi. Det säger Torbjörn Schmidt som närmar sig slutet på arbetet med en avhandling om Tomas Tranströmers författarskap.

Torbjörn Schmidt har ägnat mer än tio år åt psykologen, författaren och nobelpristagaren Tomas Tranströmers författarskap, både som redaktör för brevtutgåvan *Air Mail* (2001) och som forskare. Han är doktorand vid Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria vid Stockholms universitet.

– Genomgående för mina resonemang i avhandlingen är betoningen av det rörliga, växlande och levande i hans poesi, detta som en motbild till den konventionella och, enligt min mening, alltför statiska bilden av den fulländade poeten, säger han till *Psykologtidningen*.

– Jag försöker ta ett helhetsgrepp om Tranströmers författarskap och presentera nya synsätt och nya möjliga

tolkningar. I tur och ordning behandlar jag tre huvudsaksnitt: 1) Skrivprocessen, där jag med hjälp av det överflödande rika arkivmaterialet polemiserar mot bilden av den "sparsmakade", föga produktive poeten, 2) dikternas sätt att gestalta rörelsedynamik och 3) författarens formspråk, det vill säga, jag pekar på den stora uppenbaringsriktigheten i fråga om olika formella uttryck: vers i bunden form, prosadikt, dagboksdikt och liknande.

Torbjörn Schmidt höll den 19 januari på Kungliga Biblioteket, KB, i närvaro av Tomas och Monica Tranströmer, en

Tomas Tranströmer, nobelpristagare, poet och psykolog.

FOTO: ULLA MONTAN

föreläsning om sin avhandling. Rubriken var "Det pågår ett ständigt skrivande inom en". Citatet är en del av ett intervjuvar som Tomas Tranströmer gav Gunnar Harding (*Lyrikvännen* nr 6/1973).

PÅ KB BERÄTTADE Torbjörn Schmidt att han fått ta del av Tomas Tranströmers anteckningsböcker, närmare bestämt 114 böcker som tillsammans utgör 6 000 sidor med anteckningar samt hans lösa manuskriptblad. Det stora omfånget visar att Tranströmer varit en ständigt skrivande författare.

»Väldiga hangarer som tycks tomma men som är fyllda av det ljuvligaste av allt: TID«

– Med hjälp av detta material har jag försökt följa skrivprocessen, eller vad som föregår skrivprocessen, förklarade Torbjörn Schmidt för den av åhörare fullsatta aulan.

KOPPLINGARNA TILL psykologin och Tranströmers arbete som psykolog ägnar sig Torbjörn Schmidt inte speciellt åt i avhandlingsarbetet. Han har dock tidigare, i ett bidrag i antologin *Brevkonst* (2003), beskrivit författarens "nära nog kliniska observationsförmåga".

– Där nämner jag att vissa dikter rymmer miniatyrdiagnoser av mänskligt beteende, säger han till *Psykologtidningen*.

Han tänker inte i första

hand på dikten "Galleriet" i vilken människoöden passerar revy, utan syftar på anonyma personer som dyker upp i sammanhang, där de inte är huvudsak, för att sedan försvinna. Ett exempel hämtar han ur dikten "Carillon": *Madame föraktar sina gäster därför att de vill bo på hennes sjaskiga hotell.*

Torbjörn Schmidts gör i boken följande tolkning av versraden: "Föraktet är djupast sett en form av självförakt som riktas utåt, mot hotellets gäster, och diktraden är en diagnos i komprimerad form." Fler sådana exempel kan den observante läsaren av Tranströmers poesi upptäcka på egen hand.

I SLUTET AV SIN föreläsning på KB läste Torbjörn Schmidt ett citat ur Tranströmers anteckningsböcker. Det är inte en färdig dikt, utan kanske en tanke som aldrig blev en dikt eller så bidrog den till någon annan idé. Hur som helst, så säger den mycket om författarens önskan om tid för reflektion, något som han delar med många andra.

Psykologtidningen har fått Tomas Tranströmers tillstånd att publicera citatet:

"Väldiga hangarer som jag bara får glänta in i. Väldiga hangarer som tycks tomma men som är fyllda av det ljuvligaste av allt: TID. Strömmande fram och tillbaka: tid, i rätt temperatur, som sfärernas musik, det jag längtar efter mest av allt. Tid så att jag kan bli mig själv. Och försona mig med er alla..." ✨

EVA BRITA JÄRNEFORS

Fråga ombudsmannen

Har du en fråga som gäller din anställning, arbetsmiljö eller avtal? Ombudsmännen på Sveriges Psykologförbund svarar på dina frågor. Mejla: redaktionen@psykologforbundet.se

Vad betyder provanställning?

Hej! Jag är en legitimerad psykolog sedan 10 år, som nu har sökt en tjänst på ett privat företag. De erbjuder mig en provanställning, är det något speciellt som jag ska tänka på?

Huvudregeln på svensk arbetsmarknad är en tillsvidareanställning. Dock finns en möjlighet för arbetsgivaren att erbjuda provanställning. I kollektivavtal är det uppställt vissa krav för att kunna provanställa. Avtalen ser inte likadana ut, så man måste titta i det avtal som är tillämpligt. I ett specifikt avtal på den privata sidan skriver man att det är okej att provanställa: "om tjänstemannens kvalifikationer inom befattningsområdet är oprövade eller om det annars finns särskilda skäl att pröva tjänstemannens kvalifikationer och arbetsförsättningar mot bakgrund av arbetsuppgifternas speciella krav".

På SKLs område gäller att: "provanställning kan komma ifråga om arbetsgivaren finner det nödvändigt på grund av särskilda omständigheter".

I det specifika privata avtal som jag hänvisar till krävs att arbetsgivaren underrättar det lokala fackliga ombudet om avtalet. Helst innan man skriver avtal. Facket kan granska rimligheten i provanställningen.

En provanställning är tänkt att övergå i en tillsvidareanställning. Du och din arbetsgivare på den privata sidan har rätt att avsluta anställningen med en månads uppsägningstid. Detta gäller om det finns kollektivavtal och ni inte har träffat överenskommelse om annat. Skälen till ingående eller avslutande av provanställning får inte vara ett kringgående av lagens intentioner och inte heller vara diskriminerande eller föreningsrättskränkande. Om provanställningen avslutas av arbetsgivaren ställs det inte lika höga krav på saklig grund som vid uppsägning av en tillsvidareanställning. Detta gör att provanställningen är en lite otryggare anställningsform.

Du får fundera över om viljan att ha jobbet överväger den ökade risken i provanställningen. Du kan ta upp frågan om rimligheten med provanställningen med arbetsgivaren, men också med den lokala fackliga företrädaren.

Leif Pilevång

FOTO: ULRICA ZWENGER

LEIF PILEVÅNG
Ombudsman

Vad ska jag tänka på i min yrkesutövning?

Fråga:

Min arbetsgivare styr och ställer med hela handen på min arbetsplats. Vad ska jag tänka på när det gäller min egen yrkesutövning?

Och hur ska jag agera om jag exempelvis känner att jag inte klarar av uppgifterna som jag får?

Svar:

Arbetsgivarens arbetsledningsrätt är en allmän rättsgrundsats på den svenska arbetsrättens område, och spelar en central roll i relationen mellan arbetsgivare och arbetstagare. Arbetsledningsrätten innebär bland annat att arbetsgivaren har stor möjlighet att bestämma var och när olika arbetsuppgifter ska utföras.

Arbetsledningsrätten är dock inte obegränsad. En arbetsgivare får inte ålägga en arbetstagare att utföra arbetsuppgifter som står i strid mot lagar, kollektivavtal, rättspraxis eller det enskilda anställningsavtalet. Lagar och regler utgör nämligen alltid ramar för inom vilken arbetsledningsrätten utövas.

Vad gäller själva utföran-

det av arbetsuppgifterna har psykologer ett stort eget ansvar. Det finns bestämmelser som hälso- och sjukvårdspersonalen är skyldiga att följa i sin yrkesutövning. En grundläggande bestämmelse finns i 6 kap 1 § patientsäkerhetslagen (PSL) som anger att den som tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen ska utföra sitt arbete i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Begreppet "vetenskap och beprövad erfarenhet" är centralt i ansvarshänseende och ett agerande i strid med vetenskap och beprövad erfarenhet kan leda till ansvarsutkrävande.

EN ANNAN CENTRAL bestämmelse i ansvarshänseende är 6 kap 2 § PSL som anger att den som tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen själv bär ansvaret för hur han eller hon fullgör sina uppgifter. Ansvaret innebär inte bara hur en uppgift utförs utan också att uppgiften blir utförd, där så krävs. Motsvarande gäller vid rådgivning och instruktioner till patienter, kolleger och andra. Psy-

kologen är alltså skyldig att själv ta ansvar för att vidta de åtgärder som han eller hon bedömer nödvändiga.

I YRKESANSVARET ligger också att psykologen måste kunna bedöma om han eller hon har tillräcklig kompetens och erfarenhet för de uppgifter som han eller hon åtar sig. Verksamhetschefen har ansvar för att den personal som ska utföra olika arbetsuppgifter har relevant utbildning och kompetens för uppgifterna.

En arbetsgivare kan inte ålägga en psykolog att vidta åtgärder som står i strid mot vetenskap och beprövad erfarenhet eller beordra en psykolog att utföra en arbetsuppgift som denne bedömer att han eller hon inte har tillräcklig kunskap för.

SAMTIDIGT SKA arbetsgivaren kunna ålägga psykologen arbetsuppgifter som kan anses falla inom den-
nes allmän-

na yrkeskvalifikationer. Det är därför viktigt att förklara för arbetsgivaren varför man inte kan utföra en viss slags arbetsuppgift om så är fallet.

Det är också viktigt att diskutera vilka eventuella utbildningsinsatser som kan vara nödvändiga för att utvecklas och klara av speciella arbetsuppgifter.

Var gränsen mellan vilka arbetsuppgifter som arbetsgivaren kan ålägga en psykolog och psykologens rätt att hävda sitt yrkesansvar går kan man inte att uttala sig generellt om utan får avgöras från fall till fall. *

CARL-AXEL HOLMBERG
Ombudsman, jurist

CAMILLA DAMELL
Förbundsjurist

FOTO: ULRICA ZWENGER, DAVID BROHEDE

10 månader kvar ...

... för dig som inte är klar med din specialistutbildning enligt den gamla ordningen.

* Den gamla ordningen gäller dig som är antagen före oktober 2007. Slutdatum är 31/12 2012.

Det gäller för medlemmar som har kompletteringsbesked sedan mitten av 1990-talet, eller som startade sin specialistutbildning från grunden före oktober 2007.

Vad innebär det att "bli klar"?

– Att vara färdig med alla moment som ingår; professionskurs, specialistkollegium, sex specialistkurser samt det vetenskapliga arbetet,

säger Håkan Nyman, specialistrådets ordförande.

Har du frågor, vänd dig till Specialistrådet (se *Psykologtidningen* näst sista sidan) eller till professionsansvarig Maria Lindhe, tel 08-567 06 477.

Har du frågor som du vill att Studeranderådet ska besvara och som vi kan publicera i *Psykologtidningen*? Mejla: tidningen@psykologforbundet.se så vidarebefordrar vi dem till de två SR-ordförandena Emmelie Carlsson och Haydar Hussein. Du kan vara anonym.

FOTO: ULRICA ZWENGER

Egenterapin varierar stort mellan olika universitet

Fråga:

Hej Studeranderådet!
Vad kul med allt ert engagemang! Jag undrar hur egentherapie ser ut på de tio olika psykologprogrammen?

Sofia Lu, Uppsala

Svar:

Tack för ditt brev Sofia!

Egentherapie ingår i utbildningen och har sina egna, men visserligen vaga kursmål, och ser likadana ut på alla lärosäten. Däremot ser tillämpningen olika ut på de olika universiteten. SR har nyligen gjort en sammanställning över egentherapie

(se tabell) nedan. Linnéuniversitetet, som startade i höstas, har inte börjat med egentherapie än och finns inte med i tabellen.

Som du ser skiljer de olika lärosätena sig en hel del vad gäller tid, bidrag och examination. Formen är varierande, till exempel erbjuder vissa lärosäten "traditionell" individuell- och grupptherapy, medan Mittuniversitetet och Karolinska institutet har andra former av gruppaktiviteter som ska syfta till ökad självinsikt. Dessa kallas inte egentherapie, utan kurs i självkännedom.

Vad gäller bidrag betalar vissa lärosäten hela therapin, som i Umeå. Medan andra lärosäten betalar mellan 400 och 600 kronor per terapitillfälle.

En utmaning för alla lärosäten är examinationen: Hur examinerar man egentherapie och ökad självinsikt? En del har löst detta genom obligatorisk närvaro, andra kräver ett kodat PM som ska lämnas till en examinator på institutionen. Det senare har blivit ifrågasatt på grund av sekretessen inom therapin.

SR anser att det är beklag-

ligt att endast två lärosäten (Göteborg och Mittuniversitetet) kräver att det ska vara legitimerad psykolog som erbjuder egentherapie. Några psykologprogram rekommenderar det, andra inte alls. Psykologförbundets ordförande Lars Ahlin säger i en kommentar:

– Det är tråkigt, inte bara ur kompetensperspektivet, men också med hänsyn till den viktiga processen med identitetsskapandet.

HAYDAR HUSSEIN
Ordförande SR

	Umeå	Linköping	Örebro	Göteborg	Stockholms univ	Mittuniversitetet (Östersund)	Lund	Uppsala	Karolinska institutet
Krav på legitimation	Psykoterapeut*	Psykoterapeut	Psykoterapeut	Psykolog och psykoterapeut	Psykoterapeut*	Psykolog	Psykoterapeut*	Psykoterapeut*	Psykoterapeut*
Tid	50h individuellt eller 120h grupp	25/50h individuellt eller 60/120h grupp	50h ind/120h grupp eller 20h individuellt och 60h i grupp	40h individuellt/100h grupp	50h individuellt eller 120h grupp	60 h utbildningsterapi i grupp	50h individuellt eller 120h grupp	50h individuellt eller 120h grupp	12 sessioner i grupp (motsvarande ca 50h)
Bidrag	Bidrag för hela therapin	600 kr vid 25h 400 kr vid 50h Grupp är gratis	500kr individuellt (25h) eller 350 kr/h (50h). Grupp är gratis	400 kr/individuellt Grupp är gratis	400 kr/individuellt 350 kr/grupp	Kostnadsfri	400kr/individuellt Grupp är gratis	400 kr/individuellt Grupp är gratis	Kostnadsfri
Form	Traditionell terapi	Traditionell terapi	Traditionell terapi	Traditionell terapi	Traditionell terapi	Kursmoment på universitet, specifikt utformat för att uppnå lärandemålen	Traditionell terapi	Traditionell terapi	Kursmoment på universitet, specifikt utformat för att uppnå lärandemålen.
Examinering eller utvärdering av momentet	Föra dagbok som sammanfattas till två sidor, som läses tillsammans med terapeuten	Saknas kommer snart är ej klara över formen än	Saknas, kommer snart, är ej klara över formen än	Seminarium där erfarenheter från egentherapie diskuteras	Saknas	Examinering, i form av aktivt deltagande och intyg från psykologen	Utvärderingssamtal inom kursgruppen, inkl 2 sidor skriftlig reflektion	Skriva ett självreflekterande pm utifrån egentherapie	Examinering
Övriga kommentarer					Möjligt att fördela tiden mellan flera terapeuter		Möjligt att fördela tiden mellan flera terapeuter och även att blanda mellan grupp och individuell. Även par- och familjeterapi finns som alternativ	Möjligt att fördela tiden mellan flera terapeuter och även att blanda mellan grupp och individuell	

* Bör ha grundutbildning legitimerad psykolog

En strävan mot bättre ljudlandskap

Ljudet av vägtrafik stressar mer än ljudet av en fontän. Men beroende på ljudstyrka och karaktär kan även vattenljud skapa obehag. Ljudlandskap skapas av arkitekter och samhällsplanerare. De borde ägna större intresse åt planering av ljudlandskap för en mer behaglig stadsmiljö, skriver miljöpsykologerna Mats E Nilsson och Östen Axelsson.

Sedan 2003 föreskriver regeringsformen (SFS 1974:152) att "[d]et allmänna ska främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer." Begreppet "hållbar utveckling" lär ha introducerats av den amerikanske miljövetaren och författaren Lester Brown år 1981, och fick sin internationella spridning genom den så kallade Bruntlandrapporten hos Förenta Nationerna (FN) 1987.

I dag är det en populär uppfattning att urbanisering är en strategisk pusselbit vad gäller hållbar utveckling, inte minst kan möjligheten att förbättra det globala klimatet motverkas. Urbanisering kan leda till ökad resurseffektivitet, ökad användning av kollektivtrafik, samt till minskat behov av långväga godstransporter, och därmed till minskade utsläpp av koldioxid. Detta har i

sin tur lett till krav på förtätning av våra städer. Den pågående urbaniseringen skapar dock nya utmaningar.

Våren 2011 rapporterade Världshälsoorganisationen, WHO, att buller är den näst mest allvarliga miljömässiga orsaken till ohälsa i Västeuropa, vid sidan av luftföroreningar. Urbanisering, ekonomisk tillväxt och motoriserade transporter är några av drivkrafterna.

Cirka 70 procent av Europas befolkning lever i tätorter, 80 procent om vi endast räknar Västeuropa. Urbanisering och förtätning av våra städer innebär således ett ökande hot mot folkhälsan, om vi inte kan förbättra ljudmiljön i våra städer.

I Sverige är god hälsa en grundlagsskyddad rättighet (SFS 1974:152). Enligt WHO:s stadgar från 1946 är hälsa ett tillstånd av fullständigt fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande, och inte enbart frånvaro av sjukdom eller

funktionsnedsättning. Det första målet är att skydda känsliga individer och det andra målet att skydda den övriga befolkningen.

WHO har fastställt att barn är en särskilt känslig grupp vad gäller samhällsbullers effekt på hälsa och inlärning.

Inget perfekt ljudlandskap

Samhällets förvaltning av den akustiska miljön är ensidigt fokuserad på att lösa

"Ljud betraktas som en avfallsprodukt, snarare än som en resurs som samhället ska ta tillvara", skriver Mats E Nilsson, miljöpsykolog och forskare vid Stockholms universitet, här vid Mariatorget i Stockholm.

"bullerproblemet", vilket tydligt illustreras av kommunernas översiktsplaner där ljudmiljön genomgående nämns i negativa termer. Ur detta perspektiv betraktas ljud som en avfallsprodukt, snarare än som en resurs som samhället ska ta till vara. I syfte att förändra detta synsätt adopterade ljudmiljöforskare i början av 1990-talet begreppet "ljudlandskap".

Med "ljudlandskap" avses den akus-

tiska miljön sådan som den uppfattas och upplevs och förstås av människor, i sitt sammanhang. Ett ljudlandskap omfattar alla ljudkällor, önskade såväl som oönskade. En ambition är att införliva planering av ljudlandskap – akustisk gestaltning – inom arkitektur och samhällsplanering. En annan ambition är att i stället för att bekämpa varje bullerkälla för sig försöka åstadkomma en komposition av ljudlandskapet.

Till skillnad från det nuvarande synsättet på den akustiska miljön, handlar akustisk gestaltning inte främst om att reducera ljudnivåerna. Akustisk gestaltning är inte ens nödvändigtvis en fråga om hur starka ljud är, utan framför allt om vilka ljud som är lämpliga för eller tillhör en plats, som en park, ett torg eller ett bostadsområde.

Det finns inget perfekt ljudlandskap. För att kunna avgöra vilka ljudlandskap

Mats E Nilsson.

Ljud från andra människor, som röster, barns lek eller fotsteg fångar vår uppmärksamhet och gör den akustiska miljön händelserik. Det innebär att om vi vill skapa en akustisk miljö som är

»Barn är särskilt känsliga för samhällsbuller«

spännande ska vi motverka teknologiska ljud och främja naturljud och ljudet av andra människor. Om vi i stället vill skapa en akustisk miljö som erbjuder lugn och ro måste vi främja naturens ljud och motverka teknologiska ljud och ljudet av andra människor.

En oförutsägbart blandning av ljudkällor leder till en kaotisk akustisk miljö och stress (Axelsson et al., 2010).

Den akustiska beskrivningen av ljudmiljön kräver också den att representativa stickprov av ljudmiljön utforskas (Nilsson, 2005). Den akustiska stimulusrepresentativiteten är också viktig vid utforskandet av ljudreducerande åtgärder, som till exempel bullerskärmar (Nilsson, Andéhn & Lesna, 2008).

Ljudet av vatten

Inom området ljudlandskap är det en populär uppfattning att vattenljud kan användas för att maskera oönskade ljud som ljudet av vägtrafik. Vi har på senare tid därför ägnat allt mer kraft åt att studera dessa idéer. Våra resultat visar att det inte är fullt så enkelt som man önskar.

Vattenljud har mycket olika karaktär beroende på mängden vatten och hur vattnet rör sig. Vi har kunnat visa att porlande vatten är bättre än till exempel ljudet av ett vattenfall. Vi har till och med sett att kombinationen av ljudet från ett vattenfall och vägtrafik är sämre än vägtrafik ensam. Detta är i motsats till uppfattningen att vattenljud alltid bidrar positivt till upplevelsen av en akustisk miljö.

Ljudet av vatten i rörelse kan dessutom påminna om ljudet av vägtrafik vilket kan leda till förvirring i vissa fall.

När vi studerade effekten av ljudet från fontänen på Mariatorget i Stockholm upptäckte vi att vissa besökare var mer störda av vägtrafiken när fontänen var påslagen jämfört med när den var avstängd.

Eftersom intensiteten i vägtrafiken inte varierade i de olika fallen drog vi slutsatsen att besökarna misstog fontänljuden för ljudet av avlägsen vägtrafik. I laboratorieexperiment har vi dessutom visat att det är lättare att maskera vattenljud med hjälp av ljudet av vägtrafik, än att maskera ljudet av vägtrafik med vattenljud (Nilsson et al., 2010).

Störande ljudnivåer

En annan fråga som ständigt återkommer är hur starka ljud får vara innan de skapar obehag (Nilsson, 2007). Som vi nämner ovan är teknologiska ljud negativa, oavsett ljudnivå. Dock bidrar naturligtvis höga ljudnivåer till att förvärra situationen (Berglund & Nilsson, 2006). I studier av parker och grönområden i Stockholm har vi visat att ljudet från vägtrafik bör vara lägre än 50 dBA i ljudnivå för att åtminstone 80 procent av besökarna i ett område ska uppges att de upplevt en god ljudmiljö under sin vistelse (Nilsson & Berglund, 2006).

Detta är 5 dBA lägre än det i Sverige gällande riktvärdet för nybyggnation, det vill säga 55 dBA. Vid detta värde sjunker andelen nöjda besökare till 50 procent, och vid 60 dBA kan man inte förvänta sig att mer än 20 procent av besökarna är nöjda med ljudmiljön.

Tankeväckande om ljudnivåer

Värdena för ljudnivåer säger dock inte så mycket för de flesta då de är mycket abstrakta. Docent Jens Forssén vid Chalmers i Göteborg beräknande därför hur intensiv trafiken på en stadsgata får vara för att man ska uppnå riktvärdet 55 dBA vid en fasad till en bostad, till exempel en lägenhet (Gidlöf-Gunnarsson, et al., 2008).

Resultatet är tankeväckande i jämförelse med hur verkligheten ser ut. Om man antar att avståndet från vägens mitt till bostadens fasad är tio meter, vilket troligen är typiskt för de flesta

➤ som är bra, måste vi undersöka vilka verksamheter som ett ljudlandskap möjliggör vid en plats (Brown & Muhar, 2004). Det kan handla om vilka ljud som gör det möjligt för vårdnadshavare att höra sina barns lek vid en lekpark, vilka ljud som berikar upplevelsen av folkliv i en stadsmiljö, eller möjligheten av att uppleva lugn och ro i ett grönområde.

Vår forskning visar att upplevelsen av akustiska miljöer kan beskrivas av hur händelserika de är, respektive hur behagliga de är att vistas i (Axelsson, Nilsson & Berglund, 2010). En akustisk miljö, som är både händelserik och behaglig, beskrivs som intressant eller spännande. Om den är händelselös och behaglig beskrivs den i regel som lugnande.

En akustisk miljö som är både händelserik och obehaglig är kaotisk eller stressande, medan akustisk miljö som är händelselös och obehaglig beskrivs som monoton eller tråkig.

Teknologiska och naturliga ljud

Vi har också visat att hur man upplever en akustisk miljö beror på vilka ljudkällor som dominerar. Teknologiska ljud som vägtrafik bidrar till att den akustiska miljön upplevs som obehaglig, oavsett ljudnivå. Naturens ljud som fågelkvitter, porlande vatten eller vinden som susar i trädens lövverk bidrar till att göra den akustiska miljön behaglig, vilket också kan påskynda fysiologisk stressåterhämtning (Alvarsson, Wiens & Nilsson, 2010).

tätorter, får trafiken inte vara tätare än 1 000 fordon per dygn vid hastigheten 50 km/h. Tätheten kan ökas till cirka 1 500 fordon per dygn om vi sänker hastigheten till 30 km/h.

Detta kan jämföras med trafikflödet på några av Stockholms större gator: 25 000 fordon per dygn på Hornsgatan och Sveavägen, och cirka 45 000 fordon per dygn längs Valhallavägen.

Det pågår nu en intensiv debatt om "Nya Slussen" i Stockholm. Den 12 december 2011 fastställde kommunfullmäktige i Stockholm detaljplanen. I enlighet med stadens nya strategi, att ingen stockholmare ska ha längre än 300 meter till en park eller ett grönområde, kallat en grön oas, planeras en ny park vid Slussen: Katarinaparken. Samtidigt planerar staden för en trafikfäthet om 30 000 fordon per dygn. Stadens devis för "Nya Slussen" är "Från trafikplats, till mötesplats". Man ska då komma ihåg att före Essingeleden och Centralbron var Slussen dimensionerad för 90 000 fordon per dygn.

Ökat intresse för ljudplanering

Sammantaget kan man säga att arkitekter och samhällsplanerare borde ägna större intresse för de ljud man introducerar i stadsmiljön än vad man gör i dag. De nya tankar kring ljudlandskap och samhällplanering som vår forskning väcker utforskas nu vidare i ett samarbete med Noise Abatement Society och staden Brighton i England. I augusti förra året (2011) beslutade kommunfullmäktige i Brighton & Hove att man ska bli ledande inom ljudlandskap i England och kanske i Europa. Vi hoppas att intresset ska växa för att i förväg planera ljudlandskapen även i våra svenska städer. ✨

Fotnot: Vår forskning har finansierats med bidrag från Naturvårdsverket, Vetenskapsrådet, MISTRA, FORMAS, KK stiftelsen, och EU FP7 projekten HOSANNA & ENNAH.

MATS E NILSSON,

Fil dr och docent i psykologi vid Stockholms universitet

ÖSTEN AXELSSON,

Fil dr i psykologi vid Stockholms universitet

REFERENSER:

Alvarsson, J, Wiens, S & Nilsson, ME (2010). Stress recovery during exposure to nature sound and environmental noise. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 7, 1039-1046.

Axelsson, Ö, Nilsson, ME & Berglund, B (2010). A principal components model of soundscape perception. *Journal of the Acoustical Society of America*, 128, 2836-2846.

Berglund, B & Nilsson, ME (2006). On a tool for measuring soundscape quality in urban residential areas. *Acta Acustica united with Acustica*, 92, 938-944.

Brown, AL & Muhar, A (2004). An approach to the acoustic design of outdoor space. *Journal of Environmental Planning and Management*, 47, 827-842.

Gidlöf, Gunnarsson, A, Öhrström, E, Berglund, B, Kropp, W, Kihlman, T, Nilsson, ME & Forssén, J (2008). *Ljudlandskap för bättre hälsa. Resultat och slutsatser från ett multidisciplinärt forskningsprogram* (red. A Gidlöf, Gunnarsson). Göteborg: Göteborgs universitet.

Nilsson, ME (2005). A method for stimulus sampling in environmental psychoacoustics. *Archives of Acoustics*, 30, 169-172.

Nilsson, ME (2007). A weighted sound pressure level as an indicator of short term loudness or annoyance of road traffic sound. *Journal of Sound and Vibration*, 302, 197-207.

Nilsson, ME, Alvarsson, J, Rådsten Ekman, M & Bolin, K (2010). Auditory masking of wanted and unwanted sounds in a city park. *Noise Control Engineering Journal*, 58, 524-531.

Nilsson, ME, Andéhn, M & Lesna, P (2008). Evaluating roadside noise barriers using an annoyance reduction criterion. *Journal of the Acoustical Society of America*, 124, 3561-3567.

Nilsson, ME & Berglund, B (2006). Soundscape quality in suburban green areas and city parks. *Acta Acustica united with Acustica*, 92, 903-911.

Om Mats E Nilssons forskning

Mats E Nilsson är docent i psykologi och anställd som universitetslektor vid Psykologiska institutionen på Stockholms universitet. Sedan 2005 har han också varit deltidsanställd eller engagerad som miljöpsykologisk expert och forskare vid Institutet för miljömedicin (IMM) vid Karolinska institutet, och dess avdelningar i allmän hygien och epidemiologi.

2001 disputerad Mats E Nilsson i psykologi vid Stockholms universitet med avhandlingen *Perception of Traffic Sounds in Combination*. Han har vid universitetet etablerat en internationellt uppmärksammas forskargrupp i miljöpsykologi inriktad på samhällsbuller och goda ljudlandskap. Den gruppen består: Jesper Alvarsson, Martin Arvidsson, Östen Axelsson, Birgitta Berglund, Gösta Bluhm, Anna Lindqvist, Mats E Nilsson, Maria Rådsten-Ekman, Britth Sandin, Jenny Selander och Catherine Sundling.

Nilssons främsta forskningsinsats hittills är att ha kombinerat avancerad multi-kanal ljudreproduktion av ljudlandskap med kvasiexperimentella fältstudier och populationsinriktade epidemiologiska studier.

Nya metoder för att mäta hälsosamma ljudlandskap kommer inom snar framtid att kunna tillämpas för att stadsplanera ljudlandskap jämsides med estetisk-visuella aspekter.

BIRGITTA BERGLUND

ästredaktör

Professor emerita i psykologi och psykofysik, Stockholms universitet & Karolinska institutet

NORDISKA BARNAVÅRDSKONGRESSEN 2012

12-14 september i Stockholm

**Goda livsvillkor för alla barn
– barnavården som kompenserande kraft**

För information och program
www.nordiskabarnvardskongressen.org
www.allmannabarnhuset.se
Mail: info@allmannabarnhuset.se

Programmet innehåller flera spännande föreläsningar och 35 varierande workshops från hela Norden. Kom och ta del av ny forskning, praktikers erfarenheter och ungdomars egna synpunkter.

Kongressen vänder sig till alla som är intresserade av sociala barn och ungdomsfrågor och som är nyfikna på vad vi i Norden kan lära oss av varandra.

 NBK 2012
NORDISKA BARNAVÅRDSKONGRESSEN

Om att våga vara närvarande

Så här när våren är på ingång och det är tid att öppna upp och blicka utåt, kan det vara nyttigt att reflektera över det som varit och vad vi fick med oss.

I november stod jag på S:t Nicolai kyrkogården i centrala Berlin. Mitt i en vild höstträdgård, under brandgula träd och en klarblå himmel. Här fanns ingen prydlig buxbom på rad som i Sverige, inga nätta vattenkannor, ingen marmor.

Men när jag stod där vid en osymmetrisk gravsten i grått, med ett par krokiga kvistar i min hand, började en gammal dam prata med mig. Det var hennes dotters grav bredvid oss och hon hade sådana sorgsna ögon som bara någon som mist sitt barn har. De där fårorna i ansiktet som när man åldras utav sorg snarare än av tiden.

Jag förstod nästan inget av hennes tyska, men det bekom henne inte alls. Vi stod länge ovan den frusna marken, under de väldiga träden, mitt i en stad som pyr av mänsklighet och brister.

Där långt borta från min vardag och mitt arbete i psykiatri tänkte jag på vad vi gör med all denna tid vi får. "Åren, kärleken, timmarna", som Virginia Woolf uttryckte det. Jag fick en hand på min axel och den äldre damen fick ett öra för sina ord. Vi fann förtröstan i ett förmiddagsmöte bland vissnade löv, i livet som är och i sorgen som ibland faktiskt aldrig försvinner.

DET VAR FEM ÅR SEDAN jag gick ut från psykologprogrammet i Lund. Fem år och en evighet sedan diskussionen om framtiden och handledarnas profetior: "Ni får nog räkna med att göra era år i psykiatri". För den som vill erbjuda psykiatri en läroplattform med stora möjligheter, men ibland är den allt annat än en själfylld plats i höstluftens minuter som tickar.

Något som gett mig hopp under hösten och vintern, och vilja att fortsätta utveckla mig i min profession, är en kurs i intensiv psykodynamisk kort-

tidsterapi (ISTDP) med psykolog och psykoterapeut Ulla Bejerholm Hansen. Betoningen ligger på det relationella. Konfrontation och hållande når ett samspel och en jämbördighet, som dragit in som en frisk fläkt i mitt rum och satt fart på mina behandlingar. Troligen känner människor att de blir tagna på allvar, när någon vågar se och vågar säga.

SÄG SOM DET ÄR, "say it like it is", säger Ulla Bejerholm Hansen med övertygande stämma och med referenser till Davanloo, Malan, Coughlin, Neborsky, McCulloch, Fosha med flera. På ett närmast befriande sätt förväntas korttidsterapeuten agera "omedelbart, explicit och orädd".

"Det handlar om att gå in där det är svårt, ta tag i affekterna"

Det handlar om att gå in där det är svårt, ta tag i affekterna, så som de visar sig hos klienten och i överföringen, tillkännage det ordlösa, orka bli kvar i överföringsspänningen och adressera den mur som de taktiska försvaren innebär. Utan detta, var kommer vi?

SARA EKENSTIERNA

Arbetar med: egna företaget Ekenstierna Psykologkonsult, samt verksam inom Psykiatri Skåne.

Engagerad i: Konst och kultur.

Aktuell: Arbetar på en roman.

Vilka möten når vi, vilken förtröstan finner vi och får vi verkligen bukt med destruktiva mönster?

DE PSYKODYNAMISKA korttidsmodellerna har stor relevans i en tid där de flesta av oss på ett eller annat vis undviker känslor – klienter som terapeuter. Och där våra institutioner inte sällan önskar att vi tar de lätta vägarna i stället för att anta utmaningen i det komplexa och i själva upplevandet och varandet.

Vi springer i korridorerna och gör säkert mycket bra. Men hur närvarande är vi? Händer det verkligen någonting?

Det är väl värt att begrunda Diane Foshas tankar att trauma inte är något som uteslutande hotar psykisk hälsa, utan också en möjlig väg till transformation. Det verkliga hotet mot hälsa och tillfrisknande är "detachment, trivialisering, stagnation, och förlust av känsla och mening".

Kanske befinner sig psykiatri i en kris som i förlängningen kan vara dess möjlighet? ✨

Sara Ekenstierna

FOTO: ANDREAS OFFESSON

Forskaren som botar tandläkarskräck

Psykolog Ulla Wide Boman har hittat den perfekta mixen. Hon delar sin arbetstid mellan att behandla patienter med tandvårdsrädsla med forskning inom området oral hälsa.

Det var slumpen som avgjorde att Ulla Wide Boman hamnade på Specialistkliniken i Göteborg efter att ha disputerat 2001 vid psykologiska institutionen. Innan disputation hade hon ägnat sig åt ett medicinskt psykologiskt forskningsprojekt om flickor och kvinnor med Turners syndrom*. Det var också inom det området avhandlingen handlade om.

Men efter disputationen ville Ulla Wide Boman möta patienter. Hon såg ett vikariat som psykolog vid en specialklinik för oralmedicin som var ledigt. Hon sökte och fick det.

– Där fanns ett väl inarbetat team och en välfungerande behandlingsmetod. Dessutom hade man allt sedan 1970-talet bedrivit patientnära forskning på kliniken. I min tjänst ingick också forskning. Det passade mig utmärkt och jag trivdes jättebra, säger Ulla Wide Boman.

VIKARIATET TOG SLUT. Men drygt ett år senare var hon tillbaka, nu på en tillsvidareanställning. Då, liksom nu, varvar Ulla Wide Boman sin arbetstid mellan patientarbete och forskning.

– I dagsläget utgörs 60 procent av min arbetstid av kliniskt arbete. Resten av tiden forskar och undervisar jag. Nyligen föreläste jag för blivande tandläkare på Tandläkarhögskolan, berättar hon.

Patienterna som söker sig till Specialistkliniken har ett kraftigt eftersatt tandbehandlingsbehov. Tandläkarskräck, eller tandvårdsrädsla som det

FOTO: CCC JONSSON

Arbetar: Psykolog på en folktandvårdsklinik för tandvårdsrädda patienter i Göteborg, samt forskar i oral hälsa vid Göteborgs universitet.

Bästa med jobbet: "Att hjälpa så många med deras svåra problem."

Sämsta med jobbet: "När jag känner att jag inte riktigt räcker till."

kallas i professionella sammanhang, har hindrat dem från både undersökningar och nödvändiga behandlingar.

Vid första besöket träffar de tandläkaren, men gången därpå träffar de Ulla Wide Boman eller hennes psykologkollega Viktor Carlsson.

– Vid det första mötet talar vi om tandvårdsproblemet och dess konsekvenser. De berättar om sin rädsla och om vad de tror rädslan beror på. Jag gör en bedömning om de passar för behandling hos oss och gör också en beteendeanalys som alltid ligger till grund för den kbt-behandling som vi bedriver här.

Ungefär hälften av de patienter som kommer till Specialistkliniken går vidare till behandlingen, som inklusive de två första mötena består av tio sessioner. Liksom i annan kbt-behandling arbetar Ulla Wide Boman med exponeringar.

– Det är ju inte så lätt att exponera vid tandvårdsrädsla som vid andra fobier. Jag kommer ju inte in i munnen på folk...

I stället arbetar Ulla Wide Boman mycket med filmer som visar allt ifrån rotfyllningar till hur en patient lutar sig tillbaka i tandläkarstolen.

Till kliniken kommer alla sorters män och kvinnor, i alla åldrar. Många är traumatiserade av tidigare tandvård eller av andra orala övergrepp.

– För många är det en lättnad bara att få tala om sin rädsla och förstå att de inte är ensamma om den, förklarar Ulla Wide Boman.

MÅLET MED BEHANDLINGEN är att patienterna ska bli av med sin rädsla och gå vidare till den sedvanliga tandvården. Att de flesta patienter faktiskt blir hjälpta finns det forskning på. Nu är ett av Ulla Wide Bomans pågående forskningsprojekt att undersöka hur en liknande psykologisk behandlingsmodell fungerar för ungdomar mellan 12 och 19 år.

– Att få arbeta kliniskt med patienter och samtidigt bedriva patientnära forskning på kvalificerad nivå är en oslagbar kombination, säger Ulla Wide Boman och låter mycket tillfreds med sitt val av såväl profession som arbetsplats. ✱

* Turners syndrom är en kromosomavvikelse som enbart drabbar kvinnor. Hela eller delar av den ena av kvinnans två X kromosomer saknas ibland i alla, ibland i vissa av kroppens celler.

HELENE LUMHOLDT
Frilansjournalist

Att inte känna igen ett ansikte

Många psykiska och neurologiska sjukdomar är förenade med svårigheter att känna igen ansikten. Diagnosen prosopagnosi, ansiktsblindhet, är ett förhållandevis vanligt och ofta oupptäckt funktionshinder som väcker många forskares intresse. Här presenterar **Johan Lundin Kleberg**, ptp-psykolog, aktuell forskningsöversikt över ämnet.

1500-talsmålaren Giuseppe Arcimboldos tavlor uppträder en bibliotekarie vars ansikte är sammanfogat av böcker. En annan föreställer konstnärens mecenat, den tysk-romerske kejsaren Rudolf II med ett ansikte av grönsaker. Trots de märkliga delarna missar ingen betraktare att det är just ansikten som syns bland grönsakerna och böckerna. Arcimboldos tavlor bottnar i ett intresse för allegorier och flertydiga uttryck, men visar på samma gång hur den mänskliga hjärnan blixtn snabbt kan uppfatta att en visuell form är ett ansikte.

Processen går inte att göra ogjord – det är helt enkelt inte möjligt att bestämma sig för att det inte är ett ansikte utan en samling grönsaker man ser framför sig. Ansiktsperception är alltså vad kognitionspsykologer brukar kalla en automatisk process. Det är också en viktig process – den som inte kan uppfatta och känna igen ett stort antal ansikten riskerar att få problem i livet bland andra människor.

I en rent visuell mening är ansikten mycket lika varandra. Trots det har de flesta människor mycket lätt för att känna igen ansikten som de sett vid åtminstone några tillfällen. Ett ansikte man bara har sett vid ett tillfälle är betydligt svårare att känna igen, men också i de fallen kan de flesta skilja mellan många olika ansikten de tidigare sett (Hancock, Bruce & Burton, 2000). Vad beror den expertisen på?

En tänkbar förklaring är att vi människor är evolutionärt föreberedda

Rudolf II, 1590-1591 av Giuseppe Arcimboldo.

för att uppfatta och minnas ansikten. Människor är sociala varelser, och precis som andra primater har vi en mycket rörlig ansiktsmuskulatur som vi använder för att visa emotionella och sociala uttryck. Att kunna uppfatta och minnas ansikten har antagligen haft ett stort överlevnadsvärde. Andra primater har neuron som aktiveras selektivt vid ansiktsperception, vilket stödjer en evolutionär förklaring.

Redan små barn har visat sig föredra att titta på ansiktslika stimuli framför andra föremål. Nyfödda barn följer till exempel ansiktslika konfigurationer

SAMMANFATTNING

Att kunna känna igen ansikten man sett tidigare är viktigt för att kunna leva bland andra. Den mänskliga hjärnan har också speciella sätt att handskas med just ansikten. När man betraktar ett ansikte är det helheten snarare än de enskilda detaljerna som uppfattas och lagras i minnet. Både människor och andra primater har områden i occipital- och temporalloberna som reagerar selektivt på ansikten.

Vissa människor drabbas av prosopagnosi, oförmåga att känna igen ansikten, men bevarad förmåga att känna igen vanliga föremål. Prosopagnosi kan vara en ödesdig, men sällsynt konsekvens av en rad hjärnskador.

Men medfödd prosopagnosi är ett förhållandevis vanligt och ofta oupptäckt funktionshinder. Emotionella reaktioner är en automatisk och viktig aspekt av ansiktsperception. Många psykiska och neurologiska sjukdomar är förenade med svårigheter att känna igen ansikten.

med blicken längre än andra stimuli (Grüter, Grüter & Carbon, 2008).

Den övergripande konfigurationen

En av de mest karakteristiska egen-skaperna hos ansikten jämfört med andra objekt är att delarna verkar ha en förhållandevis liten roll i den perceptuella representationen. I Arcimboldos porträtt av Rudolf II blir det uppenbart – det är inte de enskilda dragen (grönsakerna) som gör att vi uppfattar bilden som ett ansikte, utan den övergripande konfigurationen. Flera märkliga egenskaper visar sig när människor ser och minns ansikten. De har tolkats som att ansikten tar särskilda kognitiva processer och hjärnstrukturer i anspråk.

Att minnas upp- och nedvända ansikten är betydligt svårare än att känna igen rättvända. (Hancock, Bruce & Burton, 2000). Andra föremål är också svårare att känna igen när de är upp- och nedvända, men effekten är mer dramatisk för ansikten. Ansikten innehåller samma drag oavsett om de är upp- och nedvända eller inte. Däremot förändras relationerna mellan dragen, alltså deras konfiguration eller övergripande gestalt. Svårigheterna med att minnas upp- och nedvända ansikten brukar därför tolkas som att information om konfigurationen är särskilt viktig för förmågan att minnas ansikten (Busigny & Roisson, 2010).

När människor försöker minnas en begränsad del av ett ansikte påverkas resultatet starkt av den konfiguration man ser. I en serie experiment visade till exempel Tanaka och Sengco (1997) att det är svårare att minnas ett ansiktsdrag (till exempel en näsa) om de inbördes relationerna mellan andra delar av ansiktet har förändrats.

Det verkar alltså som att minnet är beroende av information om konfigurationen. Forskarna upptäckte inte någon liknande effekt när försöksdeltagarna fick i uppgift att minnas föremål i stället för ansikten. Trots att de flesta forskare är ense om att ansikten representeras konfigurationellt finns ingen samstämmighet om begreppets exakta betydelse.

Enligt den holistiska hypotesen (Farah m fl, 1998) betyder det att ansikten

representeras som en enhetlig gestalt, och att de enskilda dragen kodas i liten omfattning av betraktaren. Andra menar att den konfiguration som representeras innehåller information om hur ansiktsdragens inbördes spatiala relationer förhåller sig till andra ansikten (Burton, Bruce & Hancock, 2002). En tredje möjlighet är att båda typerna av konfigurationell bearbetning existerar och kan särskiljas.

Ansiktsblindhet

Redan på den perceptuella nivån bearbetas ansikten holistiskt (Farah m fl, 1998). Att minnen för ansikten bygger på en representation av ansiktet som en helhet beror förmodligen på att det är så de har lärts in.

Kognitionspsykologisk forskning pekar alltså mot att holistiska processer är särskilt viktiga för att minnas ansikten. Betyder det att ansiktsminne och ansiktsperception bygger på funktioner i hjärnan som är specialiserade för just ansikten? Flera forskningsresultat tyder på det.

Prosopagnosi är en grav oförmåga att känna igen ansikten efter hjärnskador. Trots att prosopagnosi är mycket ovanligt har det väckt många forskares intresse. En anledning till det är att tillståndet kan belysa vilka områden i hjärnan som är viktiga för att kunna bearbeta information om ansikten.

Prosopagnosi innebär ofta ett betydande funktionshinder. Många som drabbas lider också av andra neuropsykologiska nedsättningar, men några få patienter med förhållandevis avgränsad prosopagnosi har beskrivits i forskningen. Prosopagnosi går att skilja från agnosi för andra visuella objekt. Några patienter har drabbats av prosopagnosi men kan känna igen andra föremål. Andra visar det omvända mönstret – normal förmåga att känna igen ansikten, men agnosi för andra föremål (Grüter, Grüter & Carbon, 2008).

Prosopagnosi orsakas i de flesta fall av skador i mediala strukturer i temporal- och occipitalloberna. Skadorna drabbar ofta båda hjärnhalvorna, men i vissa fall bara höger hemisfär. Områdena som skadas är andra än de som

i typiska fall är skadade hos personer med visuell objektagnosi.

Senare forskning har visat en medfödd prosopagnosi, som man inte kunnat koppla till några entydiga avvikelser i hjärnan (Grüter, Grüter & Carbon, 2008).

Holistisk eller detaljbaserad strategi

Enligt en spännande hypotes beror prosopagnosi på en oförmåga att holistiskt bearbeta ansikten. En grupp belgiska forskare undersökte saken. I deras experiment fick deltagarna titta på ansikten på två sätt: i det ena fallet kunde de se ett helt ansikte utom det område som blicken fixerade. Det fixerade området täcktes av en svart yta.

I det andra fallet kunde deltagarna i stället bara se det område som de fixerade med blicken, medan resten av ansiktet täcktes av en svart yta.

På så sätt tvingades deltagarna att använda antingen en holistisk eller en detaljbaserad strategi för att memorera ansikten. Friska deltagare mindes ansikten betydligt bättre om de hade kunnat använda en holistisk strategi, alltså om de hade sett alla delar av ansiktet utom de fixerade.

En person med prosopagnosi som undersöktes hade däremot bättre minne om hon använt en detaljbaserad strategi. Det tyder på att prosopagnosi leder till problem med holistisk bearbetning (Van Belle m fl, 2010).

Ytterligare stöd för tanken på att ansikten skiljer sig åt från andra stimuli kommer från hjärnabbildningsstudier som visar att vissa strukturer är särskilt aktiva när människor tittar på ansikten. Ett område i gyrus fusiformis, som kallas "fusiform face area", (FFA), har studerats mest, men också ett område i occipitalloben och bakre övre temporalfåran (pSTS) har upptäckts (Gobbini & Haxby, 2007; Kanwisher & Yovel, 2006). Dessa områden verkar ha en inbördes specialisering. Medan FFA och OFA har kopplats till bearbetning av identitet, verkar de ansiktsselektiva delarna av STS reagera på ansiktsuttryck. (Gobbini & Haxby, 2007).

Enligt en teori bearbetas ansikten holistiskt och aktiverar särskilda områden

i hjärnan inte för att de är just ansikten, utan för att de är något som de flesta människor är experter på.

Teorin stöds av studier som visar att expertis inom olika områden hänger samman med ökad holistisk bearbetning, men motsägs av andra studier som visar att hjärnskador kan leda till prosopagnosi utan att leda till nedsatt expertkunskap inom andra områden (Grüter, Grüter & Carbon, 2008).

En visuell och emotionell process
Bruce och Young (1986) utvecklade en modell för ansiktsminne som har haft en enorm betydelse för forskningen. Enligt deras modell är ansiktsminne en rent visuell process. Ansikten representeras i minnet i en form som är oberoende av perspektiv, belysning och andra föränderliga aspekter.

I stället är minnet av ett ansikte, det Bruce & Young kallar en FRU, "face recognition unit", ett slags genomsnittsbild av ansiktet som det ser ut ur många olika perspektiv, och trots tillfälliga förändringar.

De processer som används för att känna igen känslomässiga ansiktsuttryck är, menade Bruce & Young (1986), skilda från dem som är inblandade i att känna igen ansikten. Senare forskning tyder på att känslor spelar en större roll för ansiktsminne än de trodde.

Det ovanliga tillståndet Capgras syndrom ger en ledtråd. Capgras syndrom, som kan orsakas av hjärnskador eller hos personer med schizofreni, innebär att patienten erkänner att en person (och i vissa fall ett föremål) de möter är identisk med någon de känner, men att personen ändå inte är äkta. En person med capgras syndrom kan till exempel

hävda att ett syskon har blivit ersatt med en robot eller en dubbelgångare.

Till skillnad från patienter med prosopagnosi kan en patient med Capgras syndrom alltså känna igen en människa visuellt, men inte känslomässigt. Personer med prosopagnosi visar däremot ofta en psykofysiologisk respons som tyder på att de känner igen ansikten, även om de inte är medvetna om det. (Ellis & Lewis, 2001).

När människor minns ansikten aktiveras fler områden i hjärnan än de som är inblandade i ansiktsperception (Ishai & Yago, 2006). I Gobbini och Haxbys (2007) modell för ansiktsminne har både emotionella reaktioner och kunskaper om personen fått en större roll än i Bruce och Youngs modell.

Gobbini och Haxby argumenterar med utgångspunkt i en rad hjärnavbildningsstudier för att ansiktsminne involverar stora delar av hjärnan med delvis olika funktioner. Ett kärnsystem är inblandat i den visuella bearbetningen. Det involverar områden i extrastriatala cortex och övre temporalåran.

Ett utökat system innefattar strukturer i hjärnan som har förknippats med episodiskt och självbiografiskt minne och mentalisering liksom subcortikala områden som är viktiga för emotionella reaktioner. ✨

JOHAN LUNDIN KLEBERG

Ptp psykolog vid Huddinge sjukhus

Fotnot: Intresset för ämnet väcktes i samband med Johan Lundin Klebergs examensuppsats från psykologprogrammet vid Göteborgs universitet, som handlar om förmågan att känna igen ansikten hos människor med den neuromuskulära sjukdomen dystrofia myotonica typ 1.

REFERENSER

Bruce, V. & Young, A. (1986). Understanding face recognition. *British journal of psychology*, 77, 305–327.

Busigny, T., & Roisson, B. (2010). Acquired prosopagnosia abolishes the face inversion effect. *Cortex*, 46, 965–981.

Farah, M. J., Wilson, K. D., Drain, M., & Tanaka, J. N. (1998). What is "special" about face perception? *Psychological review*, 105, 482–498.

Gobbini, M. I., & Haxby, J. V. (2007). Neural systems for recognition of familiar faces. *Neuropsychologia*, 45, 32–41.

Grüter, T., Grüter, M., & Carbon, C. C. (2008). Neural and genetic foundations of face recognition and prosopagnosia. *Journal of neuropsychology*, 2, 79–97.

Hancock, P. J. B., Bruce, V., & Burton, A. M. (2000). Recognition of unfamiliar faces. *Trends in cognitive sciences*, 4, 330–337.

Ishai, A. & Yago, E. (2006). Recognition memory of newly learned faces. *Brain research bulletin*, 71, 167–173.

Kanwisher, N., & Yovel, G. (2006). The face fusiform area: a cortical region specialized for the perception of faces. *Philosophical transactions of the royal society. Series B*, 361, 2109–2128.

Tanaka, J. W., & Sengco, J. A. (1997). Features and their configuration in face recognition. *Memory & Cognition*, 25, 583–592.

Van Belle, G., de Graef, P., Verfaillie, K., Busigny, T., & Roisson, B. (2010). Whole not hole: expert face recognition requires holistic processing. *Neuropsychologia*, 48, 2620–2629.

För fullständig referenslista kontakta: johan.lundin.kleberg@gmail.com

Tipsa redaktionen om forskningsartiklar

Har du läst en särskilt intressant forskningsartikel vars innehåll du vill förmedla till Psykologtidningens läsare?

Hör då av dig och mejla redaktionen en länk till artikeln! Vi gör sammandrag till forskningssidorna.

Kontakt: tidningen@psykologforbundet.se

DISPUTATIONER

Linda Forssman, Institutionen för psykologi vid Uppsala universitet, disputerade den 24 februari på sin avhandling *Attention and the early development of cognitive control: Infants and Toddlers performance on the A-not-B task*.

Negativa och positiva tankar inte motpoler i samma system

Deprimerade individer rapporterar färre positiva förväntade händelser i framtiden än en frisk kontrollgrupp, men de skiljer sig inte åt vad gäller förväntade framtida negativa händelser. Det visar psykolog Ali Sarkohi i en doktorsavhandling.

Känslor av pessimism och hopplöshet inför framtiden anses vara en viktig faktor för att förstå problematiken vid depression, parasuicidalt beteende och suicid. Tidigare har positivt och negativt tänkande ansetts vara motpoler till varandra och forskningen har främst varit inriktad på betydelsen av negativa framtids tankar. Men modern psykologisk forskning har antytt att positivt respektive negativt tänkande bör ses som två separata system, där ökningen av det ena inte med automatik leder till en minskning av det andra.

PSYKOLOG ALI SARKOHI på Institutionen för beteendevetenskap och lärande vid Linköpings universitet har i en doktorsavhandling bland annat studerat hur deprimerade individer föreställer sig framtiden uttryckt i positiva eller negativa termer, och jämfört dem med en kontrollgrupp. Resultatet visade att deprimerade individer rapporterade färre förväntade positiva händelser, men att grupperna inte skiljer sig åt vad gäller framtida negativa händelser.

– Men vi vet ännu inte om antalet positiva tankar verkligen leder till hälsa och antalet negativa till ohälsa. Vi behöver mer kunskap om själva effekten av negativa respektive positiva tankar, säger Ali Sarkohi.

I en delstudie undersökte Ali Sarkohi huruvida två former av Internetbaserad

– Vi behöver mer kunskap om själva effekten av negativa respektive positiva tankar, säger psykologen Ali Sarkohi, som nyligen disputerat vid Linköpings universitet.

kbt-behandling, vägledad självhjälp samt e-postterapi, påverkar antalet negativa respektive positiva tankar hos individer med lätt till måttlig depression. Mätt i så kallade FTT-indexpoäng (Future Thinking Task) för negativa händelser minskade dessa efter båda behandlingsformerna. E-postbehandlingen ledde dessutom till en viss ökning av positiva framtida tankar, vilket inte skedde med vägledad självhjälp.

– Resultatet stärker tanken om att positiva och negativa tankar inte är olika ändar av samma system, utan kan vara olika system som agerar oberoende av varandra. En minskning av negativa tankar behöver inte automatiskt innebära en ökning av positiva tankar, säger Ali Sarkohi.

Minskningen av negativa tankar om framtiden till följd av kbt-behandlingen resulterade även i färre depressiva symptom mätt med BDI (Becks Depression Inventory).

I doktorsavhandlingen har Ali Sarkohi även studerat individer med svårare typ depression och hur de förhåller sig i tankar om framtiden. Deltagarna rekryterades från psykiatri. När de tillfrågades om en nära framtid uppvisade de ett tillstånd av ambivalens med negativa emotionella och kognitiva effekter. De växlade ibland mellan nutid och dåtid, nutid och framtid, och upplevde motstridiga positiva och negativa känslor och tankar. Det fick dem att känna sig osäkra, avvaktande, obeslutsamma och i vissa fall apatiska.

– När de oscillerade mellan nutid och dåtid kände de sig allt mer deprimerade. Men när de oscillerade mellan nutid och framtid upplevde de känslor av hot, rädsla och oro, de var rädda för att återigen misslyckas och på nytt bli besvikna. Känslan av ambivalens minskade när man bad dem tänka i längre tidsperspektiv, säger Ali Sarkohi.

EN AV SLUTSATSERNA är att svårare former av depression främst tycks ha med dåtid att göra, särskilt den närmaste dåtiden, ångest med framtiden och då den närmaste framtiden. Om dessa patienter pendlar mellan olika tidsperioder med ett negativt tankeinnehåll ökar risken att de hamnar i en ”bubbla”, tror Ali Sarkohi, med bibehållen depression och ångest och med bland annat tankar om suicid till följd av rädslan för att återigen misslyckas.

– Personligen anser jag att behandlingen i första hand ska rikta in sig på ångesten på ett systematiskt sätt. Jag tror att ångest är en viktig faktor som vidmakthåller depressionen, om man behandlar den så blir det lättare att behandla depressionen. Genom att behandla ångesten kan man göra hål på ”bubblan”, säger Ali Sarkohi.

Titeln på Ali Sarkohis avhandlingen är *Future thinking and depression*. 🌟

PETER ÖRN
Frilansjournalist

Avstressande musik

☀ Musik kan bidra till sänkt stressnivå. Det visar en ny doktorsavhandling på Psykologiska institutionen vid Göteborgs universitet. Vardagligt musiklyssnande är därför ett enkelt och effektivt sätt att öka välbefinnandet och förbättra hälsan.

Avhandlingen bygger på såväl en enkätundersökning med drygt 200 deltagare som en interventionsstudie där deltagarna fick lyssna på egenvald musik i 30 minuter per dag i två veckor. En kontrollgrupp fick slappna av utan musik.

Musiklyssnandet ledde till att positiva känslor upplevdes oftare och mer intensivt, till mindre upplevd stress och en bättre hälsa samt en minskning av stresshormonet kortisol.

Forskaren Marie Helsing framhåller dock att människor reagerar olika på ett och samma musikstycke, och att en och samma person kan reagera olika vid olika tillfällen. Dessutom ska det vara musik som personen själv tycker om för att den ska bidra till positiva hälsoeffekter.

Avhandlingens titel är: *Everyday music listening: The importance of individual and situational factors for musical emotions and stress reduction.*

Samtalsterapi effektivt för kroniska melankoliker

☀ Samtalsterapi kan vara lika effektivt för deprimerade personer som bär på depressiva personlighetsdrag, kroniska melankoliker, som det är för deprimerade individer utan depressiva personlighetsdrag. Det visar en doktorsavhandling av psykolog Rachel Maddux vid Psykologiska institutionen vid Lunds universitet. Både psykodynamisk samtalsterapi och kognitiv beteendeterapi hjälpte de båda grupperna i lika hög grad.

Ett intressant resultat av studien är att terapin inte bara påverkade själva depressionen utan även den medfödda depressiva läggningen. Men huruvida ef-

fekten håller i sig framkommer inte.

Huvudfrågan i Rachel Maddux forskning var egentligen varför inte alla med diagnosen depression blir hjälpta av psykoterapeutisk behandling eller läkemedel, och den har hon ännu inte fått något svar på.

Nästa steg i forskningen blir därför att studera andra faktorer än personlighetsdrag som kan påverka resultatet av behandlingen, så som biologin, uppväxt och utveckling och trauman.

Avhandlingens titel är: *Depressive personality disorder: Construct, measurement, clinical correlates, and treatment outcome.*

Suicidrisk bland adoptivbarn

☀ Adoptivbarn med en biologisk familjebakgrund där det förekom suicid har en fyra gånger förhöjd risk att själv göra suicidförsök om även adoptivmamman vårdats för psykisk sjukdom. Det visar en ny studie av svenska och amerikanska forskare, och som nu presenterats i *American Journal of Psychiatry*. Resultatet talar för att det genetiska arvet påverkas av omgivningsfaktorer tidigt i livet, enligt forskarna.

– Att identifiera och behandla psykisk störning hos föräldrar kan vara ett steg för att förhindra benägenheten för att suicidhandlingar får genomslag i nästa generation, säger professor Bo Runeson vid Institutionen för klinisk neurovetenskap vid Karolinska institutet, som lett studien.

Studien är publicerad i *American Journal of Psychiatry*, online 7 februari 2012.

Familjens stöd skyddar mot självmordstankar

☀ Det är minst dubbelt så vanligt att homo-, bi- och transsexuella ungdomar försöker begå självmord jämfört med heterosexuella ungdomar. Nu visar en studie att det är stödet från vänner och den egna familjen som utgör det viktigaste skyddet för denna grupp ungdomar mot självska-

beteende och att tänka i självmordstankar.

Den främsta orsaken till att homo-, bi och

transsexuella ungdomar oftare än andra ungdomar överväger självmord eller har ett självska-

beteende är att dessa ungdomar får ett starkt socialt stöd och att skolor har bra program för att motverka mobbning.

I studien har 246 ungdomar i åldern 16 till 20 år tillhörande sexuella minoritetsgrupper i Chicago följts i två och ett halvt år. Den är publicerad i *American Journal of Preventive Medicine*.

Läs mer på www.psykologtidningen.se

"Gammalt framförs som nytt"

Leo Berlips skriver att Tor Wennerbergs artikel "Att överskrida sin gräns" (PT nr 9/11) inte innehåller något nytt. Tor Wennerberg och chefredaktör Eva Brita Järnefors svarar.

[Se Debatt](#)

Samhällspsykologi i Göteborg

Kursen i finansiell psykologi vid Handelshögskolan i Stockholm är inställd, men vid Göteborgs universitet blommar samhällspsykologin, skriver Anders Biel och Tommy Gärling.

[Se Debatt](#)

Workshop med Paul Gilbert

Professor Paul Gilbert talade om Compassion focused therapy på Sveriges kliniska psykologers föreningsworkshop. Hanna Olovsson rapporterar.

[Se Konferenser](#)

En ny kontextuell psykiatri efterfrågas

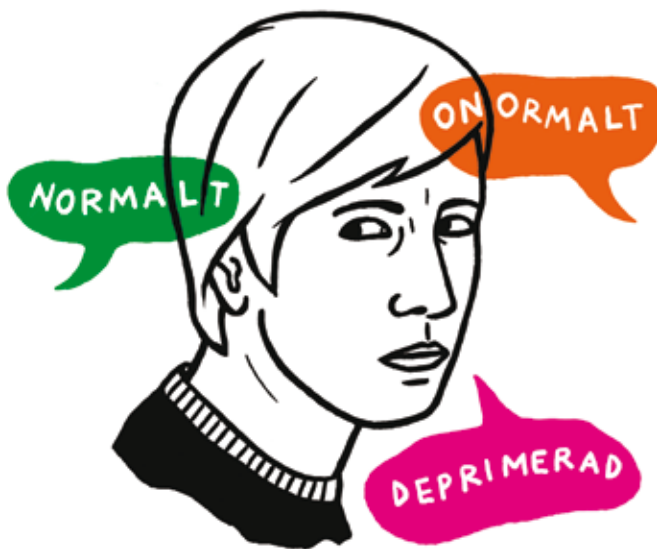
20 procent av Sveriges befolkning lider av psykisk ohälsa, trots vetenskapliga framsteg, evidensbaserade vårdprogram och höga vårdkostnader.

Kajsa M Nordström, läkare och initiativtagare till nätverket Ny Psykiatri, ställer här frågan: Är dagens psykiatriska sjukvård verkligen gynnsam?

I Sverige råder en negativ polarisering mellan de främst positivistiskt (biomedicinskt-behavioristiskt) inriktade och de mer tvärvetenskapligt eller hermeneutiskt (biomedicinskt-psykologiskt-humanistiskt) orienterade. Betydelsen av denna motsättning är olycklig och avgörande eftersom dessa betraktelsesätt ställs mot varandra som sanning respektive osanning. Det positivistiska betraktelsesättet anses för närvarande representera sanningen och åtnjuter därmed Socialstyrelsens förtroende att bota psykisk ohälsa.

MEDICINSK behandling syftar allmänt till orsakseliminering, läkning och sekundärprevention; att behandla ett sjukdomstillstånd eller en skada kräver följaktligen kunskap om etiologi (agens) och läkningsfrämjande faktorer. För somatisk patologi finns i varierande grad mätbara och manifesterade förändringar (biokemiska, strukturella) samt påtagliga och konkreta orsaksfaktorer.

Psykiatriska tillstånd

LL: HELENA DAVSSON NEPPELBERG

kännetecknas däremot i hög grad av subjektiva upplevelser utan generalitet eller likformig proportionalitet, varken till individens "objektiva" och observerbara symtom, eller till misstänkta orsaksfaktorer.

Modern psykiatrisk forskning söker svar på det mänskliga psykets dysfunktion genom att förklara psykisk ohälsa främst utifrån genetiska och neurostrukturella förändringar. Identifikation av genetisk atypi som psykiatrisk förklaringsmodell anses revolutionerande och klarläggande då påvisade avvikelser ger möjlighet till förutsägbarhet och riktad prevention. Detta innebär ett mekanistiskt, förtingligande arbetssätt där individens dysfunktionsyttringar (psykiatriska symtom) identifieras

och systematiseras inför den behandling som syftar till minskade symtom och ökad funktion utifrån en generaliserande och "objektiv" värdering.

Den mekanistiska psykiatrins orsakssamband inbegriper kartläggning av biologi och funktion utifrån ett statistiskt normalintervall. Psykisk ohälsa förklaras som avvikelse från "normal" funktion och biologi där dysfunktion (psykiatriska symtom) kan härledas till biologisk atypi och beteendepsykologiska förklaringsmodeller. Psykiska symtom skattas, sorteras och klassificeras enligt diagnossystemet DSM-IV.

DIAGNOSER upplevs orsaksförklarande, men är i själva verket etiketter för

dysfunktionsyttringar, som vore yttringen detsamma som yttringens orsak. Individens subjektiva upplevelser tillerkänns begränsat mätvärde. Omständigheter, som till exempel bristande anknytning, omsorgssvikt och känslomässiga trauman, är faktorer som ur ett stress- sårbarhetsperspektiv djupgående påverkar individens psykiska hälsa, förhållanden som förvånande ofta inte noteras eller tillmäts betydelse i den psykiatriska vården.

DET ÄR TVEKSAMT om individen verkligen är betjänt av standardiserade biologiska förklaringsmodeller framför psykologisk förståelse och känslomässig insikt. Utifrån en naturalistisk syn är psykiatri en biomedicinsk, kvantifierbar disciplin där människans funktion utvärderas och återställs mekaniskt. Sjukvård enligt ett humanistiskt synsätt är snarare en kulturell konstform, där läkaren liksom konstnären måste behärska grundläggande tekniska (här: medicinska, psykiatriska) kunskaper.

Ur ett humanistiskt förståelseperspektiv ses människan och individen i sitt sociologiska, psykologiska och existentiella sammanhang. Utifrån en sociologisk vy är samhället samtidigt en struktur, en grupp och en process som utgörs av ingående individer och formas genom intersubjektiv kommunikation och växelverkan.

Dessa samhällsnormer och normaliteter är under ständig transformering där känslouttryck är tidstypiska fenomen, ➤

det vill säga, uttryck uppstår och amplifieras kollektivpsykologiskt genom aktion och reaktion individer emellan. Gränsen mellan sjukdomstillstånd och normalitet är flytande, temporärt markerad och beroende av samhällets krav och förväntningar. Detta innebär att dysfunktionella tillstånd och diagnoser är produkter av samtiden i sammanhanget och inte nödvändigt faktiska.

DEN MÄNSKLIGA existensens villkor inkluderar relationen till döden, friheten, meningslösheten och ensamheten. Ängest betraktas inte nödvändigtvis som patologisk utan ses snarare som ett uttryck för inre konflikt vid konfrontation med våra existentiella villkor.

Människans drivkrafter inkluderar meningssökande och meningsskapande; hon söker tillfredsställelse genom skapande och produktion samt genom relationer och närhet. Friheten medför ansvar för val, handlingar och förhållningssätt. Det existentiella perspektivet innebär en bekräftelse av

individentens allmänmänskliga belägenhet.

Det psykologiska perspektivet ser bland annat till relationell utveckling, unika erfarenheter och subjektiva upplevelsevärldar. Faktorer av betydelse innefattar bland

»Psykiatrin styrs av ekonomiska krafter som ser till kapitalvinst framför individens psykiska välmående«

annat anknytning, affektiv kommunikation och traumatiska upplevelser. Bakomliggande orsaksfaktorer penetreras sällan då psykiatrien nöjer sig med diagnos utifrån symtomskattning. Anknytningstörning och PTSD döljer sig i många fall bakom diagnoser som ängest, depression, personlighetsstörning och adhd. Ofta förblir dessa bidragande orsaksfaktorer okända eftersom det i första hand är

individentens symtom som skattas och värderas.

Psykisk ohälsa är en mångfacetterad problematik som främjas av ett brett behandlingsutbud såsom olika former av psykoterapi, psykosociala stödinsatser och medicinsk behandling. Den psykiatriska behandling som för närvarande dominerar innebär en mekanisk korrektion av biologisk avvikelse och dysfunktionellt beteende, företrädesvis med psykofarmaka och kbt.

Individen bör i stället erbjudas behandling utifrån individuell bedömning och personliga önskemål. Utöver psykiatrisk behandling gynnas individens psykiska hälsa av en tillvaro där grundläggande mänskliga behov kan tillgodoses, såsom social gemenskap och upplevelsen av existentiell meningsfullhet.

Existentiell mening kan innebära upplevelse av intresse eller passion, men även skapandet av något som ger en känsla av delaktighet och stolthet.

Dagens psykiatri är inte nyanslös, men övervägande positivistisk till sin natur.

Dessutom styrs psykiatrien av ekonomiska krafter som ser till kapitalvinst framför individens psykiska välmående.

EKONOMISKA satsningar är förhållandevis kortsiktiga; de ger inte utrymme för en gedigen uppbyggnad av den psykiatriska vården och de utvärderas löpande med krav på ekonomisk utdelning trots att uppbyggnaden borde vara långsiktig för att ge ett varaktigt resultat.

Således bör en ny kontextuell psykiatri formuleras och byggas, vilken ser individen i sin komplexa, flerdimensionella existens utifrån ett biologiskt, psykologiskt, filosofiskt och sociologiskt perspektiv.

(Detta är en förkortad version av ett debattinlägg i tidskriften *Svensk Psykiatri* nr 2/2011).

KAJSA M NORDSTRÖM

Underläkare psykiatri Nordväst, Stockholm och initiativtagare till nätverket Upprop för en Ny Psykiatri www.nypsykiatri.se

NYA MEDLEMMAR

Aran Fazelia, Göteborg
Natalie Boukari, Stockholm
Johanna Olsson, Kalmar
Elisabeth Brodin Ferraro, Bromma
Ewa Kramarz, Lidingö
Benjamin Avdic, Borås
Vin Thorsteinsdottir, Furulund
Anders Fredriksson, Gammelstad
Ann-Charlotte Leiviskä
Deland, Sundbyberg
Vera Bjelanovic, Stockholm
Linda Lundell Svanäng, Falköping
Rose-Marie Johansson, Motala

Ana Mohager, Örebro
Johanna Philipsson, Umeå
Maja Ågren, Stockholm
Jesper Bedingen, Stockholm
Florenca Donoso, Frösön
Raquel Löfstedt, Ingelstad
Märta Mathiesen, Helsingborg
Aase Funke, Stockholm
Vibeke Isbrandtsen, Ljungby
Tatjana Suhinina, Huddinge
Jakob Wood, V Frölunda
Yvonne Fröman, Höganäs
Nicoleta Purice, Åkersberga
Max Rapp Ricciardi, Mölndal
Nina Öst, Bålsta
Ajla Hadzijahovic, Eskilstuna
Fredric Bohm, Eskilstuna

Sofia Evertsson, Linköping
Johanna Eklund, Göteborg
Christel Lindh, Holmsund
Emil Andersson, Uppsala
Emilia Niva, Örebro
Elin Salomonsson, Örebro
Martin Björklund, Linköping
Karin Nilsson, Uppsala
Natalie Szablowski, Lund
Hampus Enkvist, Spånga
Gabriella Arvidsson, Malmö
Elin Lagebrand, Lund
Josephine Gustavsson, Örebro
Frida Zetréus, Göteborg
Brita Helleberg, Enskededalen
Jens Westling, Stockholm

Erendira Molin, Sjuntorp
Marcus Sjöblom, Uppsala
Josefin Emilsson, Uppsala
Susanne Lindbäck, Solna
Martin Pettersson, Örebro
Maurine Filip, Saltsjö-Boo
Kristoffer Lindqvist, Lund
Klara Lindholm, Kista
Emma Sjöström, Umeå
Malin Castenfors, Hägersten
Linn Bogren Heij, Grangärde
Roger Rackwitz, Gävle

"Psykologer – bäst på psykologisk behandling i psykiatri"

Högskoleverket har på regeringens uppdrag utrett förutsättningarna för ökad kvalitet i psykoterapeututbildningen, och lämnade 30 december 2011 sin slutrapport till utbildningsminister Jan Björklund. Psykolog Anders W Eriksson anser att det är stora skillnader i psykologisk behandlingskompetens hos olika yrkesgrupper inom vården efter genomgången psykoterapeututbildning. Något som inte alltid framkommer.

1985 skapades i Sverige en legitimation för psykoterapeuter. Ingen yrkesgrupp fick ensamrätt till utbildningen. Därigenom fastslår samhället också att psykoterapeutyrket inte är att betrakta som ett självständigt yrke, utan ska ses som en fördjupning inom flera olika yrken. Kompetensen som ger legitimation till psykoterapeut baseras alltså på en påbyggnadsutbildning.

Lagstiftarens syn på detta framgår i 4 kap § 1 patientsäkerhetslagen där det fastslås att en behandlare alltid ska ange sin grundutbildning när han eller hon uppger sig ha psykoterapeutlegitimation.

YRKESGRUPPER SOM har visat intresse för att genomgå den legitimationsgrundande påbyggnadsutbildningen till psykoterapeut har främst varit psykologer, socionomer, sjuksköterskor och läkare.

Enligt Socialstyrelsens statistik¹ var år 2009 50 procent av de legitimerade psykoterapeuterna legitimerade psykologer. I statistiken ingår inte yrkesgrupper utan legitimation, men jag har i tabell 1 gjort en sammanställning utifrån Socialstyrelsens statistik av vilka yrkesgrupper de 5 503 personer som 2009 var legitimerade psykote-

rapeuter tillhörde. Genom att dra antalet legitimerade psykoterapeuter med annan legitimation ifrån det totala antalet legitimerade psykoterapeuter har jag fått fram siffran 1 799. Jag har inte funnit någon statistik som i detalj redogör för hur stor del av gruppen som utgörs av socionomer, men det förefaller troligt att de utgör en majoritet.

Akademikerförbundet SSR, som organiserar socionomer, uppger på sin hemsida att man har cirka 500 medlemmar som anmält att de har legitimation som psykoterapeut, men detta är troligen en för låg siffra.

Således är psykologer den största gruppen bland de legitimerade psykoterapeuterna och socionomer den näst största. Med den allt mer etablerade specialistordningen, som Sveriges Psykologförbund upprättat, kommer titeln "specialist i klinisk psykologi" troligen att få en ökad status inom och utom kåren på bekostnad av titeln legitimerad psykoterapeut.

I sammanhanget är frågan om vilken kompetens en legitimerad psykoterapeut kan antas vara bärare av stort intresse. Jag utgår i mitt resonemang från antagandet att akademisk skolning är

Tabell 1. Legitimation som psykoterapeut efter yrke

Yrke	Antal	Andel i %
Läkare	534	9,7
Psykolog	2 760	50
Ssk	298	5,4
Övr. leg	112	2
Övriga	1 799	32,7
Totalt	5 503	

ett viktigt ben i den psykoterapeutiska kompetensen, vilket framfört av bland annat Rubin m fl.²

I det svenska systemet innebär detta att det inom gruppen legitimerade psykoterapeuter bör finnas en mycket stor variation i kompetensen.

I TABELL 2 har jag ställt samman de olika yrken som vanligtvis återfinns i ett multiprofessionellt team utifrån utbildningarnas längd och om utbildningen är legitimationsgrundande. Jag har dessutom fört in antalet studiepoäng i psykologi som finns i några av utbildningarna.

Av psykologprogrammets 300 poäng är cirka 100 inte

direkt psykologi. Psykologer läser alltså ungefär 200 poäng psykologi i sin grundutbildning.

I KURSPLANEN FÖR socionomer vid Göteborgs universitet har jag funnit 15 poäng utvecklingspsykologi samt 7,5 poäng psykisk ohälsa och 7,5 poäng om ungdom och identitet. Inte heller läkare har mer än några få kurser i ämnet. I Göteborg läser läkarstudenterna 10,5 poäng psykiatri och 1,5 poäng (sic) barn och ungdomspsykologi. Psykologer är alltså den yrkesgrupp som har klart mest psykologi i sin utbildning.

I tabellen framgår att akademiska yrken inom den psykiatriska vården i dag har en grundutbildning på mellan 3,5 till 5,5 år. För alla utom

Tabell 2. Skillnaden i utbildning mellan olika yrkesgrupper inom psykiatrin

Profession	Grundutbildning	Akademisk grundutbildning i psykologi	Leg	Om leg Psykoterapeut
Specialistläkare i psykiatri ¹	330 högskolepoäng	1,5 högskolepoäng	Ja	420 (330+90) högskolepoäng
Psykolog	300 högskolepoäng	200 högskolepoäng	Ja	390 (300+90) högskolepoäng
Kurator/socionom	210 högskolepoäng	30 högskolepoäng	Nej	345 (210+45+90) högskolepoäng
Sjuksköterska	180 högskolepoäng	Ej undersökt	Ja	345 (210+45+90) högskolepoäng
Specialistsjuksköterska	180+60=240	Ej undersökt	ja	375 (240+45+90) högskolepoäng
Sjukgymnast	180 högskolepoäng	Ej undersökt	Ja	315 (180+45+90) högskolepoäng
Arbetsterapeut	180 högskolepoäng	Ej undersökt	Ja	315 (180+45+90) högskolepoäng
Skötare	1500 gymnasiepoäng	0	Nej	135 (45+90) högskolepoäng

specialistläkare i psykiatri och för psykologer krävs en grundläggande utbildning i psykoterapi motsvarande cirka 45 högskolepoäng för att bli antagen till den legitimationsgrundande påbyggnadsutbildningen i psykoterapi, vilken i sin tur omfattar 90 poäng. Det kan tyckas märkligt att läkare inte behöver gå den grundläggande psykoterapiutbildningen med tanke på att de saknar undervisning i psykoterapi i sin utbildning och, som jag

redogjort för ovan, har en mycket summarisk utbildning i psykologi.

PSYKOLOGERNA FÅR däremot på de flesta utbildningsorter en ganska omfattande psykoterapeutisk skolning och de har dessutom ett krav på egenterapi under sin grundutbildning.

På Psykologiska institutionen i Göteborg läser studenterna sammanlagt 75 poäng psykologisk utredning och behandling och har dessutom en psykologpraktik på 22,5 poäng.

I de fall man utbildat sig till psykoterapeut omfattar utbildningen för alla, utom psykologerna och läkarna, 60 plus 90 högskolepoäng, det vill säga motsvarande 2,5 års heltidsstudier.

Utbildningen sker oftast i form av halvtidsstudier och kräver bland annat att man genomgått egenterapi och att man arbetat med

psykoterapeutisk behandling under handledning⁴.

Min poäng med att sammanställa utbildningarna på detta sätt är bland annat att visa hur man från ett visst perspektiv kan lockas att tro att dessa utbildningar sker inom samma eller stort sätt överlappande kunskapsfält och att det därför inte är så stora skillnader i kunskaper mellan dessa yrkesgrupper.

JAG VILL HÄVDA att det i stället handlar om mycket stora skillnader i vilken psykologisk kompetens studenterna förvärvar på dessa utbildningar. Psykologer läser en femårig utbildning inriktad på det individuella psyket och dess förhållande till sin omvärld. I utbildningen ingår dessutom vissa biologiska inslag av översiktlig art.

Läkare läser i motsats till detta nästan ingen psykologi alls och under deras specialtjänstgöring är utbild-

ningen till allra största delen av praktisk natur.

I sammanhanget kan det vara värt att nämna Socialstyrelsens Metis-projekt (se Metisprojektet.se) som syftar till att öka andelen teoretiska studier i läkarnas ST-utbildning, eftersom myndigheten har identifierat att bristen på teoretisk skolning för specialistläkare är ett problem.

För läkarna är heller inte egenterapi obligatoriskt under specialiseringen till psykiatriker. Yrkesgruppen kan alltså bli legitimerad psykoterapeut utan att ha genomgått egenterapi (sic).

DEN BLIVANDE socionomen läser om samhällets påverkan på individen och en stor del av utbildningen handlar om olika socialpolitiska insatser och deras påverkan på individ och samhälle. De kurser i psykologi som ingår i utbildningen är på en grundläggande och översiktlig nivå. ✨

ANDERS W ERIKSSON

Psykolog och facklig förtroendeman i VG regionen

Alltid aktuell
läsning på
www.psykologtidningen.se

1. Socialstyrelsen (2010)

2. Rubin, Nancy J et al (2007). The Competency Movement Within Psychology: An Historical Perspective. *Professional Psychology: Research and Practice American Psychological Association*, Vol. 38, No. 5, 452-462.

3. Kurserna är: psykopatologi och psykosomatik 15 högskolepoäng, utredning och åtgärder avseende individen 15 högskolepoäng och Psykoterapi, 45 högskolepoäng.

4. På grundnivå egenterapi 50 timmar alt. grupp 120 timmar. Läkare har inget krav på egenterapi.

5. Läkare som utbildar sig till specialister gör det inom ramen för sitt arbete på så kallad ST tjänster.

Utvecklingsperspektivet i fokus

✱ Professor emeritus Alf Nilssons senaste bok bär den mångbottnade titeln *Det främmande, det kusliga och tankens brist: Det analoga, det digitala och Homo psychicus*. Den är författarens tredje verk om Homo psychicus, hans benämning på människan som psykisk varelse.

I denna bok är betoningen lagd på fenomenologi och existentiella frågeställningar. Liksom i de två föregående volymerna är utvecklingsperspektivet den grundläggande ledstjärnan. Människan av i dag är den mest komplexa varelse som evolutionen har frambringat, och varje enskild individ är formad av sin egen utvecklingshistoria.

Ett bärande tema genom boken är att varje människa från sin tillblivelse genomgår utveckling efter två separata, men korresponderande utvecklingslinjer – den semantiska och den syntaktiska.

Den semantiska utvecklingslinjen inbegriper och bildar grund för all motivation till tanke och handling. Den fungerar, enligt den analoga principen, som söker och igenkänner likheter. Den neurobiologiska grundvalen för denna utvecklingslinje är affektsystemet som människans grundläggande och helt överordnade motivations-system.

Den andra utvecklingslinjen, den syntaktiska, inbegriper kognitionen och de instrumentella verktygen. Här råder den digitala principen, som särskiljer olikheter och betraktar individualiteter. Denna utvecklingslinje

DET FRÄMMANDE, DET KUSLIGA OCH TANKENS BRIST:

Det analoga, det digitala och Homo psychicus
Av Alf Nilsson
Symposion (2011).

har sitt yttersta ursprung i reflexen. Det verktyg som har möjliggjort människans explosionsartade kulturella och teknologiska utveckling är språket, först i dess talade form och sedan även i skrift. Språket fungerar enligt den digitala principen.

Författaren ansluter sig till en teori om att språket sannolikt först uppstod i samspelet, imitationen, mellan mödrar och deras barn. Urvalet "har gynnat smarta barn och kärleksfulla mödrar", enligt Jonathan Kingdon som företräder denna teori.

Ständigt samspel

Under en människas uppväxt äger utveckling rum mot ökad komplexitet och nyansering inom båda utvecklingslinjerna i ett ständigt samspel dem emellan. Den ena kan inte fungera utan den andra. Det är viktigt att betona att det affektiva systemet är fristående från det kognitiva, vilket författaren ger övertygande bevis för. Detta förhållande har

det inte funnits något riktigt språk för inom den dynamiska psykologin.

Samma brist råder inom den kognitiva psykologin, som försöker beskriva affekter och emotionella motiv som kognitiva fenomen, vilket leder till vetenskapliga anomalier. Med författarens uttryck: "Motivation – rakt på sak den kognitiva vetenskapens mest bräckliga av akilleshälar".

Unikt mänskligt

Människan är den mest komplexa av evolutionens skapelser vilket också gör henne till av de mest sårbara, med en mycket lång mognadsperiod innan hon är vuxen.

Barnet föds in i en moderlighetsvärld. Författaren beskriver sedan hur barnet under sin uppväxt har att passera milstolparna intention, önskan och längtan, avseende intentionalitet i relation till andra. Beskrivningen sker med referens i de två utvecklingslinjerna. På samma sätt redovisas hur barnet efterhand möter situationer där hennes önskemål kommer i strid med den yttre verkligheten.

Den första milstolpen är här den främlingsskammen vid ungefär åtta månaders ålder. Barnet har då etablerat rekognitiv förmåga i en sådan grad att det kan skilja välbekanta ansikten från främmande. Ett par år senare har barnet etablerat en evokativ förmåga, så att det samtidigt kan hålla i sinnet skilda aspekter, bättre och sämre, av sina anknytningsobjekt. Det finner då att dessa inte är helt igenom

"allgoda", och med denna nyvunna kapacitet möter barnet "det främmande i det bekanta".

Den slutliga milstolpen kallar författaren "det kusliga", med termen hämtad från Freuds kända skrift. Med utgångspunkt i nämnda skrift och i Freuds egen person menar författaren att det kusliga i grund och botten är en fråga som handlar om den egna döden.

Döden är den slutliga porten till det obekanta bortom vilken ingen återvändo finns, och äga medvetenhet om den egna döden är människan är ensam om att äga. Det ställer henne inför den yttersta livsfrågan: "Hur ska jag komma tillrätta med min död i livet?" Svårigheten i att hantera denna fråga illustreras med att Freud ställde den, men kringgick den. I vår egen samtid negligerar hela den globala civilisationen frågan, och förstör sina egna livsbedingungen i rovdrift på naturresurser och miljöförstöring.

Fördjupad förståelse

Denna bok är sällsynt tankeväckande och ger sin läsare en upplevelse av fördjupad förståelse av människans psyke. I texten finns hela tiden återkopplingar mellan bokens olika delar och ständiga associationer mellan olika vetenskapliga perspektiv, som binder ihop kunskapen till en helhet. Språket är mycket klart och stringent, men likväl livligt och personligt. Författaren är också föredömligt tydlig med vad som är vetenskapliga fakta och vad som är egna funderingar. Det ska också utan omsvep sägas att läsningen är krävande, helt enkelt beroende på ämnets komplexitet.

➤ Författaren pekar ut en väg bortom den dynamiska psykologins tidigare vetenskapliga grumlighet, och bortom den enbenta kognitiva psykologins torra öken. En fruktbar psykologi som har djup och mening, samtidigt som den har en bred och solid vetenskaplig förankring. En fördjupad bekantskap med Homo psychicus kan varmt och ivrigt rekommenderas alla med intresse för psykologi.

MATS NILSSON

Psykolog och psykoterapeut
Specialist i klinisk psykologi

REFERENSER:

Nilsson, A (2009). *Det omedvetna i nya perspektiv. Ett psykiskt system mellan hudens och känslans beröring*. Symposion.

Nilsson, A (2011). *Om Homo psychicus uppkomst. En biopsykologisk fantasi*. ALN Förlag.

[NYTT I TRYCK]

BETEENDESTÖD I VARDAGEN

Handbok i tillämpad beteendeanalys
Av Peter Karlsson
Natur & Kultur, 2010.

✳ Tillämpad beteendeanalys bygger på inlärningsteori, precis som kognitiv beteendeterapi, och används inom habilitering, specialskolor, korttidsboende och liknande verksamheter.

Boken introducerar de centrala principerna inom beteendeanalysen och ger en inlärningsteoretisk grund. I boken finns också många fall exempel.

Författaren är psykolog och psykoterapeut med kbt-inriktning.

[NYTT I TRYCK]

ARON JERNDAHL

vardagslivets skulptör
Av: Lennart Parknäs
Form och foto: Jappe Liljedahl
Atlantis, 2011.

✳ Som skulptör blev Aron Jerndahl (1858-1936) från Möklinta socken i Värmland en originell skildrare av framför allt bönder och bönders arbete.

Lennart Parknäs, psykolog, pedagog och kulturskribent, bodde i Möklinta under många år och stötte där på Aron Jerndahl. Konstnärens karriär blev kort, då han förstörde händerna under ett experiment. Lennart Parknäs rekonstruerar ett konstnärsoäde i denna bok med ett omfattande bildmaterial.

[NYTT I TRYCK]

NARCISSISM

jag, mig och mitt
Av Bo Sigrell och
Lena Teurnell
Lind&Co, 2011

✳ Myten om Narkissos, som fött begreppet narcissism, används ofta i diskussioner om egoism och hänsynslöshet, men författarna till boken vill också visa att narcissism kan vara ett sätt att handskas med inre svårigheter och skador.

Boken tar bland annat upp hur det är att växa upp med narcissistiska föräldrar och vad man ska göra om man upptäcker att chefen är narcissist.

Författaren Bo Sigrell är professor i psykologi och psykoanalytiker och Lena Teurnell är psykolog och psykoanalytiker.

VIDGA VYERNA!

PSYKOTERAPIMÄSSAN 10-12 MAJ 2012

Stockholmsmässan Älvsjö

Den 10 maj öppnas portarna till PsykoterapiMässan 2012

Mässan inleds kl. 10:30 med en rivstart i form av en paneldebatt om tillgänglighet under rubriken: Vem har rätt till psykoterapi? Vem ska betala – samhället eller individen själv? Vilka former av psykoterapi ska samhället stå för?

PsykoterapiMässan är platsen för psykoterapi på bred basis

Trehundra programpunkter! Ett hundratal utställare. Mässpub där du kan mingla med kollegor och Louis Castonguay • Kulturaktiviteter • Studentsatsning • Boktorg med tidningshörna • Scen med författarintervjuer, musikframträdande och andra överraskningar • Medverkande politiker • Festkväll med middag, underhållning och dans till DJ Zazanas häftiga musikval.

Ett omfattande allmänhetsprogram

Lördagen den 12 maj, då bl.a. Russ Harris föreläser, avsnitt ur TV-serien "In Treatment" visas och diskuteras och Psykologförbundet erbjuder konsumentupplysning i terapidjungeln: "Vem är vem och vem får egentligen behandla?"

Internationella gästföreläsare

Louis Castonguay, Russ Harris, Kristin Osborn och Scott D Miller m.fl. Film med nestorn Otto Kernberg.

Anmäl dig nu!

Program, anmälan och info:
www.psykoterapimassan.se

RÄTTELSE

Nyutbildad specialist

I förra numret av *Psykologtidningen* föll olyckligtvis ett av namnen på nyutbildade specialister bort.

Redaktionen ber om ursäkt för det.

Margita Palmqvist. *Område:* Klinisk psykologi, inriktning neuropsykologi. *Vetenskapligt arbete:* "Bruk och missbruk: screening för droger och alkohol vid neuropsykiatriska utredningar".

Konferens om psykiatrisering

Tema: "Psykiatriseringen av själslivet".

Talare: Åsa Moberg, författare, och Per Magnus Johansson, psykolog, psykoanalytiker och docent i idé- och lärdoms historia.

Tid: Fredag 23 april kl 10.00-17.30.

Plats: Scandic Crown, Polhemsplatsen 3, Göteborg.

Information och anmälan: RPC, Göteborg, www.riksforening-enpsykoterapicentrum.se

ISPS inbjuder till vår- och årsmöte

Tid: Fredag 27 april, kl 10.00–16.00.

Plats: Göteborgs stadsmuseum, Norra Hamngatan 12, Göteborg.

Vad: Utifrån rubriken "Allians, följsamhet, delaktighet – samtal om möten i psykosvård" föreläser bland andra psykologerna och psykoterapeuterna Sverker Belin och Lars Erdner.

Information och anmälan: kent.nilsson@psykolognet.net och jonas.stahlheim@bredband.net

SENIORER

Södra regionen:

"Hur tänker vi professionella 'egentligen' i mötet mellan klienter, patienter, brukare etc?" Eric Olsson, professor emeritus i socialt arbete och psykolog föreläser.

Tid: Tisdag 20 mars kl 15.30–17.00.

Plats: Institutionen för psykologi, Lunds universitet, konferensrummet P 124.

Norra regionen:

"Så här kan man arbeta inom äldrepsykiatri", psykolog Anita Olsson föreläser. Samt "Tankar om demens" med äldreombudsman Karin Uddenius.

Tid: Tisdag 20 mars kl 14.00–16.00.

Plats: Stadshuset i Uppsala, Lechesalen.

Västra regionen:

"40 års arbete inom offentlig och privat regi". Psykolog och psykoterapeut Bengt Hedberg reflekterar.

Tid: Onsdag 28 mars kl 14.30–16.30.

Plats: Psykologiska institutionen, Haraldsgatan 1, Göteborg, konferensrummet, vån. 4. Vi ses kl 14.00 för en kopp kaffe i kafeterian.

Östra regionen:

"Dyslexi och risk för framtida våld hos rättspsykiatriska patienter". Heidi Selenius, fil dr i psykologi, berättar om sin avhandling.

Tid: 29 mars kl 16.45
(Obs, nytt datum!)

Plats: Psykologförbundets lokaler, Vasagatan 48. Var och en tar med sig något att äta, vin finns till självkostnadspris.

Seniorpsykologernas årsmöte

Plats: Psykologiska institutionen, Uppsala universitet, Blåsenhus, Kraemers allé 1C, Uppsala.

Tid: fredag 4 maj kl 16.00. Hela dagens program kommer i april i SeniorPsykologen och på Psykologförbundets hemsida.

SNPF östra regionen

Föreläsning: "Do children's brains recover better? Attention outcomes after early brain lesions."

Föreläsare: Megan Spenser-Smith, fil dr.

Tid: Fredag 20 april, kl 14.30–16.00. OBS! Årsmöte för Östra regionen av Sveriges Neuropsykologers förening startar 13.30.

Lokal: Aulan, Danderyds sjukhus, Stockholm.

Kalendarium

Mars

SNPF, Södra, föreläsning	7
Seniorpsykologerna, Södra, möte	20
Seniorpsykologerna, Norra, möte	20
FS	22-23
Seniorpsykologerna, Västra, möte	28
Seniorpsykologerna, Östra, möte	29

April

Seniorpsykologerna, Östra, möte	19
SNPF, Östra regionen, årsmöte	20
Seniorpsykologerna, Södra, möte	23
SNPF, Södra, föreläsning	25
Seniorpsykologerna, Västra, möte	25
ISPS vår- och årsmöte	27

Maj

Seniorpsykologerna, Norra, möte	1
Seniorpsykologernas årsmöte	4
Seniorpsykologerna, Södra, möte	22
Seniorpsykologerna, Östra, möte	24
Seniorpsykologerna, Västra, möte	30
FS	31/5-1/6

Ta kontakt med Etikrådet

Psykologer som är medlemmar i Psykologförbundet är alltid välkomna att ringa någon medlem i Etikrådet för att diskutera frågor knutna till yrkesetik.

Telefonnummer till Etikrådets medlemmar finns på näst sista sidan i tidningen.

PRESSTOPP FÖR NOTISER

Nummer	3	4	5	6	7
Utgivningsdag	5/4	4/5	1/6	17/8	14/9
Manusstopp					
För psykolog och Yrkesföreningar	16/3	20/4	18/5	1/6	31/8

Var tredje medlem i Psykologförbundet är egenföretagare

Psykologföretagarna är Psykologförbundets servicebolag för psykologer som är egna företagare. Som medlem får du bland annat tillgång till upphandlingsbevakning, fri marknadsföring via Psykologguiden och en företagsförsäkring inklusive patientförsäkring.

Kontakta: psykologforetagarna@psykologforbundet.se
eller ring **08 567 06 460**

Aktuellt just nu

Inspirationsdagen för egenföretagare i Malmö 24 april, en kostnadsfri medlemsförmån. Temat är upphandling.
Anmälan görs via: www.psykologforbundet.se

Nominera till psykologpriset

Bidra till att uppmärksamma psykologers insatser för att förbättra människors livskvalitet. I år är nomineringsförfarandet för Stora Psykologpriset förenklat.

Gå in på: www.storapsykologpriset.se och svara kort på några frågor om den nominerade och dess verksamhet. Sista dag för nominering är **30 april**. Du får gärna föreslå en person eller en verksamhet som varit nominerad tidigare år.

Den 1 februari hade Psykologförbundet

9 862 medlemmar

Snart 10 000!

Bli Psykologförbundets 10 000:e medlem och få tre betalningsfria månader!

För förbundssidan svarar press- och informationsansvariga Susanne Bertman: susanne.bertman@psykologforbundet.se

FOTO: ULRICA ZWENGER

Hallå där Psykologföretagare!

Lisbet Lindahl, egen företagare sedan oktober 2011. Arbetar med psykoterapi, coachning och chefshandledning. Har en forskartjänst på FoU i Väst/GR.

FOTO: PR VÄST

Varför har du anslutit dig till Psykologföretagarna?

– Psykologföretagarna har ett överlägset erbjudande med patientförsäkring, support, utbildning och marknadsföringssidan *Psykologguiden*. Jag hittade inget motsvarande erbjudande någon annanstans. Dessutom underlättade det att rabatt ges i kombination med medlemskap i Psykologförbundet.

Varför startade du eget?

– Främst för att kunna fortsätta arbeta som psykolog vid sidan av min forskartjänst. Dessutom för att jag ville kunna arbeta med klienten i fokus.

Vilka är fördelarna?

– Att slippa en organisations krav och helt kunna inrikta sig på klienterna.

Har du stött på några problem?

– Det är mycket att lära sig i början om bokföring och annat. Det är en spännande tillvaro innan man har fått sina första klienter, men så fantastiskt roligt när man väl har kommit igång.

Lena Mangell, egen företagare på heltid sedan 1999 i Life&Career AB. Hade tidigare enskild firma vid sidan av en halvtidsanställning.

FOTO: PR VÄST

Varför anslöt du dig till Psykologföretagarna?

– För att få ta del av de förmånliga försäkringarna och få information om pågående upphandlingar inom mitt arbetsområde. Det är viktigt att visa att psykologer är egna företagare och inte bara anställda i offentlig verksamhet.

Varför startade du eget?

– Jag ville ha större frihet att göra vad jag ville och att få utvecklas inom de områden jag brinner för. Jag ville också ha variation och omväxling med nya kunder och uppdrag och få ersättning ekonomiskt för det jag bidrog med.

– Att få bestämma själv är en viktig drivkraft. Jag kunde också lättare styra min tid och få en bättre balans mellan familj och arbete när barnen var små (även om man arbetar mer som egen företagare).

Har du stött på några problem?

– Man måste sälja sig själv och våga göra det som egen företagare annars blir det ingen lön! Det gäller att ha självförtroende och våga ta betalt. I början var det svårt, men nu är jag mer affärsmässig. Man är egentligen aldrig ledig som egen företagare. Det finns alltid något man kan göra, så det blir en livsstil med flexibla arbetstider. Jag reser bort om jag ska koppla av helt och hållet. Det gäller att sköta om sig själv och se till att man orkar.

Kommande nummer – Psykologtidningen

Utgåva	Sista dag: Bokning, manus	Sista dag: Färdigt material	Utskick E tidningen	Utgivning Tidningen
Nr 3	15 mar	21 mar	30 mar	10 apr
Nr 4	16 apr	19 apr	26 apr	7 maj
Nr 5	14 maj	17 maj	24 maj	1 jun
Nr 6	31 maj	1 jun	9 aug	17 aug
Nr 7	27 aug	30 aug	6 sep	14 sep
Nr 8	24 sep	27 sep	4 okt	12 okt
Nr 9	22 okt	25 okt	1 nov	9 nov
Nr 10	19 nov	22 nov	29 nov	7 dec

Färdigt material:

- Tryckfärdig pdf eller eps med inkluderade teckensnitt.
- Bilder och logotyper måste vara cmyk konverterade, samt ha upplösningen 300 dpi.
- Dokumentformatet (pdf:ens storlek) ska vara lika stort som den bokade annonsytan.

Manus:

- Texten i ett textdokument.
- Logotyper och bilder separat (ej inne i textdokument).
- Om ni har eget förslag på layout kan dessutom logotyper läggas in i textdokumentet.

marknadsannonser

Köpes

WAIS IV köpes i Skåne
 V.v. ring 0739 67 42 54

Rum uthyres

Centralt belägen lokal lämplig för kurs, gruppverksamhet eller liknande uthyres kvällar och helger.

PsykologCentrum
 S Förstadsgatan 13, Malmö
 Tel 0709 393 046

Dela lokal

Dela fin, billig lokal vid Tessinparken. Vi är 2 terapeuter som vill dela en lokal på Brantingsgatan 31 (50 m från T Gärdet) med några trevliga terapeuter från olika traditioner. 1000 kr i månaden. ring/sms:a Tomas Rudal mobil 0700 227 222.

Mottagning överlätes: Mottagning om 2 rok i Vasastan överlätes. För information kontakta mail : lediglokal@hotmail.se

kursannonser

Kurs i

KRISHANTERING I ARBETSLIVET

i Stockholm 30-31 maj, 12 juni samt 13-14 sept 2012.

Godkänd som del i specialistutbildning för psykologer.

Kursen ger en fördjupad kunskap i ämnet krishantering i arbetslivet och omfattar bl.a. krisreaktioner, interventioner och behandling, organisationens roll i krisstöd samt ledarskap under kris. Relevant aktuell forskning och evidensbasen för olika insatser kommer att presenteras.

För intresseanmälan kontakta:
info@brolinwestrell.se eller läs mer på
www.brolinwestrell.se.

BrolinWestrell AB
 Runebergsgatan 6
 114 29 Stockholm
 08-33 01 21

Systemiska trauman effekter och läkning

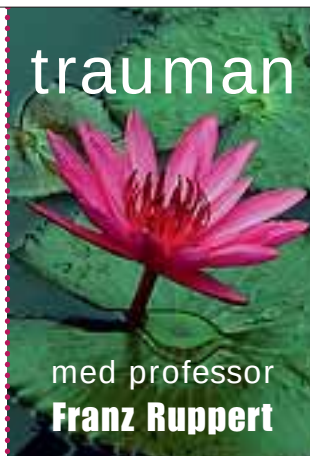
föredrag 1 juni

workshop 1-3 juni

i Stockholm

www.franzruppert.se

med professor
Franz Ruppert

Tejping Samspejlsplanen BOF - Barnorienterad familjeterapi

Se aktuella kurser på www.bof-tejping.com
 Nilsson & Sjölin Psykologkonsult AB
nilsjo.psyk@telia.com tel. 070 - 644 38 72

SAPU

Stockholms Akademi för Psykoterapiutbildning

ISTDP i praktiken

Heldagsseminarium med videoillustrationer

Dr Allan Abbass

Framstående forskare och kliniker inom korttidsterapi.
 Tid: 27 maj 2012.
 Lokal: centralt i Stockholm

För ytterligare information om seminariet se www.sapu.se

interagera PSYKOLOGI

UTBILDNING I KBT-GRUPPBEHANDLING FÖR DEPRESSION

Ger ökad effektivitet, minskade väntetider och ökad tillgänglighet vid behandling av depression.
Kursstart: 7 maj 2012.

UTBILDNING I KBT-GRUPPBEHANDLING FÖR SÖMNBESVÄR

Ger ökad effektivitet, minskade väntetider och ökad tillgänglighet vid behandling av sömnbесvär.
Kursstart: 11 juni 2012.

KBT FÖR PSYKODYNAMIKER*

En ettårig specialistkurs för psykodynamiker i kliniskt tillämpad KBT.
Kursstart: 3 september 2012.

KBT FÖR PSYKODYNAMIKER - FÖRDJUPNING*

En ettårig specialistkurs som tillsammans med grundutbildningen KBT för psykodynamiker eller likvärdig utbildning ger motsvarande 30 hp.
Kursstart: 4 september 2012.

IPT – INTERPERSONELL PSYKOTERAPI NIVÅ A*

Evidensbaserad korttidsterapi metod som ger ersättning enligt Rehabgarantin.
Kursstart: 8 oktober 2012.

IPT - ORIENTERINGS DAG

Introduktion i Interpersonell Psykoterapi.
20 april 2012.

* Utbildningen är ackrediterad som specialistkurs

www.interagerapsykologi.se
info@interagerapsykologi.se

Neuropsykologisk specialistkurs

Åtgärder och interventioner mot neuropsykologiska begränsningar vid psykiatriska tillstånd 29-31 maj samt 17-18 september 2012 i centrala Stockholm.

Kursledare är Håkan Nyman och Christine Johansson.

Denna specialistkurs fokuserar på planering och genomförande av evidensbaserade åtgärder och interventioner kopplade till neuropsykologiska och neuropsykiatriska utredningar i ett processorienterat perspektiv. Kursen omfattar diskussion av begreppet evidensbaserad psykologisk praktik, presentation av terapeutisk utredning och de senaste metoderna för kognitiv träning och rehabilitering, samt ett avsnitt om anpassade psykologiska behandlingsinsatser för neuropsykiatriska tillstånd.

Ett unikt och omfattande inslag är "Farmakologi för psykologer" med docent och psykiatriker Mussie Msghina.

Vi erbjuder även verksamhetsanpassade utbildningar i WAIS-IV, D-KEFS och allmän neuropsykologisk utredningsmetodik

www.kognitia.se och www.neuropsykolog.com

BREDDA DIN PSYKOLOGKOMPETENS!

Nätkurser i Existentiell Vägledning och Terapi
- kan även räknas in i specialistutbildning

För mer information se www.existsens.nu

**Karolinska
Institutet**

Psykoterapeutprogrammet Inriktning kognitiv beteendeterapi 90 hp, start HT 2012

Information om utbildningen finns på
ki.se/utbildningskatalog.

Anmälan via antagning.se senast den 16 april 2012

SAPU

Stockholms Akademi för Psykoterapiutbildning

Psykoterapeutprogrammet, 90 hp

legitimationsgrundande utbildning, start ht-2012

Affektfokuserad korttidsterapi

Ny utbildning startar 20 april

KBT för psykodynamiker, ettårig kurs

Ny utbildning startar ht 2012

För kursplan och ansökningsblankett se www.sapu.se

Hitta din utbildning

Psykoterapeutprogrammet inrikt. Familj 90 hp.

Psykoterapeutprogrammet inrikt. Barn/ungdom 90 hp.

Grundläggande psykoterapiutbildning

bred inriktning, vuxna, 60 hp

Professionella Samtal 30 hp

Kursort: **Umeå**. Utbildningsstart **Ht-2012**

Ansökan senast **15 april** på www.studera.nu

Information: www.psykoterapi.org.umu.se

Välkommen med din ansökan!

Lendasoasen**Kreta****Fördjupning i mindfulness på Kreta**

16-23 sept 2012 med Ola Schenström
läkare, ledande i Sverige inom mindfulness,
arbetar på helhet med att utbilda och forska i ämnet.

Pris 9 100 kr + moms, inkl kursavgift, hotell i enkelrum, transfer,
kurskaffe, välkomst- och avslutningsmiddag.

Välkommen till den rofyllda fiskebyn Lendas
- en pärla på Kretas sydspest.

Anmälan information: Ann-Sofie Noryd, 0763-755 070
www.lendasoasen.se, lendasoasen@gmail.com

Utbildning i Interpersonell Psykoterapi, nivå A

Stockholm fredagen den 27 april mellan 9-16.

Vid frågor kontakta oss på mail till iptinstitutet@gmail.com
eller via vår hemsida: www.iptinstitutet.se

Annonskontakt: Newsfactory

Madeleine Nordberg

Tel: 08-505 738 15

Niklas Nilsson

Tel: 08-587 865 31

Mejl: psykologtidningen@newsfactory.se

Besök oss på nätet:

www.psykologtidningen.se

Mindfulness och medkänsla en fem dagars retreat ledd av Ola Lundström

19-23 april 2012

Syninge kursgård, Norrtälje

**Hur kan vi utveckla omsorg och medkänsla
med oss själva och andra?**

**Hur kan man som terapeut hjälpa sina
klienter att utveckla medkänsla?**

Denna retreat ger tillfälle för dem som arbetar
med mindfulnessbaserad behandling att fördjupa
den egna erfarenheten och förståelsen av mind-
fulness och medkänsla, genom intensiv medita-
tion, undervisning, vägledning och samtal.

Lärare är Ola Lundström, som har över 25 års
erfarenhet av mindfulness och buddhistisk medita-
tion och är utbildad i MBCT av Mark Williams.

För mer info: www.centrumformindfulness.se

Centrum för Mindfulness

wise
mind

Sommarkurs i San Sebastian (Baskien)

Integrating Imagery into Cognitive Therapy:

Some New Horizons

Workshop med Dr Ann Hackman, Oxford
2-5 juli 2012

Information och anmälan:

www.wisemind.se info@wisemind.se
070-265 25 75 090-774 735

platsannonser

S:t Lukas Göteborg

är en fristående organisation som arbetar utan vinstintresse med psy-
koterapi, handledning, utbildning, ledar- och verksamhetsutveckling.
Vi befinner oss i ett spännande utvecklingsskede och breddar nu
ytterligare vår verksamhet inom det psykoterapeutiska fältet.

Leg psykoterapeut

- Gärna med KPT/ KBT, IPT eller systemisk inriktning.

Ansökan senast 2012-03-26.

Läs mer www.sanktlukas.se under lokala mottagningen i Göteborg

Landstinget
DALARNA

Barn- och ungdomspsykiatriska mottagningen Borlänge
söker

Leg Psykolog

Tillsvidareanställning, 100%

Uppl: Avdelningschef Elisabeth Bogg, 0243-49 70 59
eller psykolog Maria Göransson, 0243-49 70 40

Sista ansökningsdag 2012-03-18

Läs mer om tjänsten på offentligajobb.se

Region Skåne söker

Psykolog inom neuropsykologi

Barn- och ungdomsmedicinska kliniken
Skånes universitetssjukhus
Lund

Psykolog

Barn- och ungdomsmedicinska kliniken
Skånes universitetssjukhus
Malmö

Alla jobb hittar du på www.skane.se/jobb

Landstinget i Östergötland

Psykolog

Barn- och ungdomssjukhuset, Linköping

Verksamheten omfattar allt från intensivvård av för tidigt födda barn till vård och behandling av barn och ungdomar med olika slags sjukdomar i både slutenvård och öppenvård. Vi har lasarettanslutning hemsjukvård för vissa barn (barn-LAH). Inom kliniken finns även tillgång till lekterapi, skola, dietist och sjukgymnastik för barn. Vi erbjuder modern barnsjukvård för barnets och familjens bästa.

Välkommen med din ansökan senast den 25 mars 2012.

Läs mer och ansök på www.lio.se/jobb

www.lio.se

Landstinget
i Östergötland

SiS LVM-hem Runnagården söker

Psykolog

För vidare information se:
www.stat-inst.se

Statens
institutions
styrelse SiS

Barn- och utbildningsförvaltningen
söker

Skolpsykolog

till höstterminen 2012
för information se www.soderkoping.se

Söderköpings kommun
www.soderkoping.se

Välkommen till Gävle Kommun Barn & Ungdom

Vi söker 3 psykologer till Elevhälsan
för att utveckla vår psykologorganisation.

Se annons på offentliga jobb

Påbyggnadsutbildning i psykoterapi,
90 hp, med två inriktningar:

Kognitiv beteendeterapi (KBT) och
Psykodynamisk terapi (PDT)

HT12 - VT15

www.psychology.su.se

Psykologiska institutionen

Stockholms
universitet

Psykiatrisk öppenvårdsmottagning
Mora/Orsa

söker

Leg Psykolog

Tillsvidareanställning. 100%

Uppl: Verksamhetschef Peter Kral, 0250-493 666
eller enhetschef Marita de Robelin, 0250-493 608

Sista ansökningsdag 2012-03-18

Läs mer om tjänsten på offentligajobb.se

Ljusdals Kommun

Barn och Elevhälsa söker

Psykologer

För mer information besök vår hemsida

Följ oss på facebook

ljusdal.se

PSYKOLOGER

JÄMTLANDS LÄNS LANDSTING SÖKER

Två psykologer ev. PTP-psykolog till
Barn- och ungdomspsykiatriska verksamheten

Ansök senast 8 mars
LS 245/2012

Se www.jll.se/ledigajobb för mer information.

The Norwegian University of Science and Technology (NTNU) in Trondheim represents academic eminence in technology and the natural sciences as well as in other academic disciplines ranging from the social sciences, the arts, medicine, architecture to fine art. Cross-disciplinary cooperation results in innovative breakthroughs and creative solutions with far-reaching social and economic impact.

Faculty of Medicine

**Professor/Associate
Professor in Medicine**

**(Child and Adolescent Psychiatry /
Psychology / Education)**

The Faculty of Medicine has vacancies for 2 permanent positions as professor/associate professor in medicine (child and adolescent psychiatry/psychology/education) at the Regional Centre for Child and Adolescent Mental Health (RBUP), NTNU.

For further information about the position, please contact Associate professor Turid Suzanne Berg-Nielsen, head of RBUP, Norwegian University of Science and Technology (NTNU): tel. +47 73551529, e-mail: turid.suzanne.berg-nielsen@ntnu.no

Applications are to be submitted electronically via www.jobbnorge.no (ID no. 115-11) **within the deadline of 15.05.2012.**

Please see the full announcement at www.jobbnorge.no or visit NTNUs homepage <http://www.nettopp.no>

NTNU

Norwegian University of
Science and Technology

jobbnorge.no

2 Leg. Psykologer

Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken,
Mälarsjukhuset i Eskilstuna

Upplysningar lämnas av: Enhetscheferna Eeva Tolvanen eller
Kristian Richter tfn 016-10 32 63.

Facklig företrädare Psykologförbundet Elisabeth Burman
tfn 016-10 32 63.

Välkommen med din ansökan senast: 2012-03-19

E-post för ansökan: rekryteringhos@dll.se

Märk ansökan med ref.nr 308-02-12

Läs mer på

www.landstingetsormland.se/jobb

*Vi undanber oss vänligt men bestämt direktkontakt från
bemannings- och rekryteringsföretag samt försäljare av
ytterligare jobbannonser.*

LANDSTINGET
SÖRMLAND

LANDSTINGET BLEKINGE SÖKER

Legitimerad psykolog

Länsgemensam psykiatri, Karlskrona

Vuxenpsykiatrins länsgemensamma verksamhet är sedan årsskiftet 2008–2009 organiserad i en egen enhet. Där ingår en beroende-enhet med åtta vårdplatser, en psykiatrisk akutenhet med sex vårdplatser och en intensivvårdsavdelning med fyra vårdplatser. Beroendeenheten är under utveckling och öppnade i tillfälliga lokaler för ett år sedan men har nyligen flyttat in i nyrenoverade lokaler. Behandlingsmässigt så har beroendeenheten ett nära samarbete med de fem kommunerna i Blekinge län i enlighet med de nationella riktlinjerna. Inom den länsgemensamma psykiatrin finns också en öppenvårdsdel med ett störtlörningsteam, minnesmottagning, äldrepsykiatriskt team samt en sexologisk verksamhet.

Arbetsuppgifter: Vi erbjuder ett intressant och varierande arbete där du arbetar i både slutenvård och öppenvård. Till övervägande del arbetar du vid verksamhetens beroendeenhet, men tjänsten innefattar också arbete i slutenvård psykiatrisk akut- och intensivvård. Vid beroendeenhetens öppenvård och substitutionsmottagning arbetar du både med psykologiskt utredningsarbete och terapeutiska samtal. I arbetet i slutenvården, inom såväl beroendeenheten som inom den psykiatriska akut- och intensivvården, bidrar du framförallt med psykologisk kunskap i teamarbete, men har också stödsamtal och bedriver visst psykologiskt utredningsarbete. Efter-som verksamheten är i ett utvecklingsskede finns stora möjligheter till att själv vara med och påverka tjänstens innehåll.

Kvalifikation: Legitimerad psykolog. Stor vikt läggs vid personlig lämplighet. Vi ser gärna att du är en person som tar egna initiativ, arbetar självständigt och är flexibel. Tjänsten förutsätter också god samarbetsförmåga, pedagogisk förmåga och förståelse av att det psykologiska perspektivet ska integreras i den psykiatriska vårdprocessen. Önskvärt är erfarenhet av teamarbete, psykiatriskt slutenvårdsarbete och erfarenhet av beroendevård.

Anställning: Tillvidare anställning 100%.

Upplýsingar: Verksamhetschef länsgemensam psykiatri Niklas Ankarberg 0455-73 60 20. Avdelningschef Beroendeenheten Peter Stålhandske 0455-73 60 22.

Facklig företrädare: Lena Ek 0455-73 59 98.

Ansökan: Välkommen med din ansökan senast den 18 mars 2012 via www.ltblkinge.se

LANDSTINGET BLEKINGE

STIFTELSEN TROLLÄNGEN
söker

1 Leg. psykolog

samt

**1 leg. Psykoterapeut
heltid**

TROLLÄNGEN ÄR BELÄGET i Almunge, 80 km norr om Stockholm och 25 km öster om Uppsala.

VERKSAMHETEN STARTADE 1973 och vänder sig till personer med missbruksproblem, dubbeldiagnoser, psykoser, självskadebeteende, sexuell övergreppsproblematisering m.m. Vi har kommit att specialisera oss på PTSD och dissociativa störningar som ofta är grundproblemet till ovan. Vi är en av föregångarna i landet kring behandling och av dessa tillstånd.

UPPTAGNINGSSOMRÅDE ÄR HELA landet.

PSYKOTERAPI ÄR RELATIONELLT psykodynamisk och har sitt ursprung i objektrelationsteori. Denna integreras med nyare trauma och anknytningsteori. Sökanden skall således vara väl förtrogen med att arbeta utifrån dessa förutsättningar. Behandlingen kompletteras med miljöterapi som utförs av behandlingsassistenter.

TILL ARBETSUPPGIFTERNA HÖR att utföra utredningar men också att bedriva psykoterapi.Handledning finns. Vidare att genomföra bedömningssamtal, ansvara för kundkontakter, uppföljningar samt medverka i metodutveckling m.m.

DET ÄR ETT mycket spännande och utvecklande arbete.

SISTA ANSÖKNINGSDAG: 2012-03-15

TILLTRÄDE: EFTER ÖVERENSKOMMELSE

ANSÖKAN STÄLLS TILL:

Stiftelsen Trollängen
Gert Gruvholt
Morängen 34
74010 Almunge

GERT@TROLLANGEN.SE
070-5895275

www.slso.sll.se

8 PTP-tjänster

inom Psykiatri Södra Stockholm

För information och ansökan se www.jobbs.sll.se/slso
Sista ansökningsdag 2012-03-23.

Psykiatri Södra Stockholm
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

PSYKIATRI

Vi söker psykologer/PTP

Till Barn- och ungdomspsykiatrin,
Hudiksvall och Bollnäs.

Sista ansökningsdag 2012-03-16.

www.lg.se/jobbs

En del av Landstinget Gävleborg

ERICASTIFTELSEN

PSYKOTERAPI • UTBILDNING • FÖRSKNING

Leg. psykolog 75-100 %

Ericastiftelsen är en arbetsplats som präglas av dynamiken mellan de olika verksamhetsområdena: psykoterapi, högskoleutbildning och forskning. Där finns stabilitet och en ständig förnyelse. Kursdeltagare från hela landet och ett internationellt kontaktnät tillför arbetsplatsen energi. Det gör Ericastiftelsen till en spännande och utvecklande mötesplats för olika kliniska erfarenheter, forskningsfynd och teorier i utveckling.

Arbetsuppgifter: Utredning och psykoterapi med barn, ungdomar och deras familjer samt arbete inom Ericastiftelsens utbildningar.

Kvalifikationer: Leg. psykoterapeut. Önskvärt med erfarenhet av och intresse för undervisning.

Tillträde hösten 2012.

Kontakta gärna rektor och verksamhetschef Gunnar Carlberg, 08-402 17 60 gunnar.carlberg@ericastiftelsen.se om du vill veta mera. För allmän information om Ericastiftelsen gå till www.ericastiftelsen.se

Ansökan med meritförteckning till Ericastiftelsen, Odengatan 9, 114 24 Stockholm. Sista ansökningsdag 12-03-28.

SERVICEHÄLSAN
Företagshälsovård i Västerås AB
En del av Mälars Hälsovård

Vi söker en
Psykolog
till Företagshälsovården

Läs mer på www.servicehalsan.se
Sista ansökningsdag är den 20 mars 2012

VERKSAMHETSCHEF

S:t Lukas i Uppsala
Psykoterapimottagning
www.sanktlukas.uppsala.se

SERVICEOMRÅDEN:

Förhandlingar/arbetsrätt
08-567 06 400

Professionsjuridik
08-567 06 400

Profession
08-567 06 400

Information
08-567 06 400

Organisation, administration

Ansökan om medlemskap, 08-567 06 430
Medlemsregister, 08-567 06 430
Medlemsförsäkringar, 08-567 06 401
Organisation,
stadgefrågor m m, 08-567 06 401

Psykologföretagarna
08-567 06 460

KANSLI

Postadress: Box 3287, 103 65 Stockholm

Besöksadress: Vasagatan 48

Telefon: 08-567 06 400
Växeln öppen: 8.30–12 och 13–17
(fred – 16.30)

E-post:
post@psykologforbundet.se

E-post till personal:
fornamn.efternamn@psykologforbundet.se

Fax: 08-567 06 499.

Psykologförbundets hemsida:
www.psykologforbundet.se

Plusgiro: 373267-4 **Bankgiro:** 767-2066

Direktnummer till personalen:

Susanne Bertman, 08-567 06 413,
mobil 070-96 76 413,
press- och informationsansvarig.

Carl Johan Brunnerbäck, 08-567 06 454,
assistent.

Camilla Damell, 08-567 06 402,
förbundsjurist.

Berit Emilsson, 08-567 06 404, assistent.

Carl-Axel Holmberg, 08-567 06 414,
ombudsman, jurist.

Maria Lindhe, 08-567 06 477,
professionsansvarig.

Peter Lundgren, 070-694 27 28, webbredaktör.

Mahlén Lenerius, 08-567 06 407, utredare.

Hans Persson, 08-567 06 401,
mobil 070-96 76 401, förbundssekreterare.

Leif Pilevång, 08-567 06 410, ombudsman.

Örjan Salling, 08-567 06 441,
mobil 070-96 76 441, förbundsledare.

Emily Storm, 08-567 06 406, ansvarig för
Psykologiguiden.

Linda Solberg, 08-567 06 408,
Förhandlingssekreterare, studenthandläggare.

Nikki Vagnér, 08-567 06 412, förhandlingschef.

FÖRBUNDSSTYRELSEN

E-post till förbundsstyrelsen:
fornamn.efternamn@psykolog.net

Lars Ahlin, ordförande,
08-567 06 405, 0709-67 64 05.

Helén Antonson, 1:e vice ordförande
031-345 03 40, helen.antonson@vgregion.se.

Magnus Rydén, 2:e vice ordförande,
010-486 91 16.

Renée From Mokhtar, 0454-73 34 51,
renee.from-mokhtar@itblekinge.se.

Brjánn Ljótsson, 070-717 65 62.

Julia Stenberg, 046-35 74 19.

Kerstin Twedmark, 0708-55 48 87,
kerstin.twedmark@telia.com.

Fredrik Wagnström, 0762-55 73 33,
fredrik.wagnstrom@gmail.com.

Aram Seddigh, 073-979 36 63,
aram.seddigh@psykotericenter.se.

Kristian Bergman, 0760-106 334,
studerandeledamot.

Johan Eriksson, studerandeledamot,
0763-38 42 22.

FÖRHANDLINGSANSVARIGA

www.psykologforbundet.se/fackliginformation

ETIKRÅDET

Per Magnus Johansson, ordförande,
031-711 00 04.

Ann-Christine Cederquist, vice ordförande,
0706-24 63 53.

Birgitta Johansson Niemelä, 018-611 42 84.

Seppo-Matti Salonen, 031-747 89 63.

Kristina Taylor, 08-570 480 53.

Anita Wäster, 010-487 07 21.

SPECIALISTRÅDET

Håkan Nyman, ordförande,
0704-92 11 70,
hakan.nyman@neuropsykolog.com.

Ulla-Britt Selander, sekreterare,
08-642 58 34,
ulla-britt.selander@comhem.se.

Gunvor Bergquist, utskottet för arbetslivets
psykologi, 0520-739 66,
gunvor.bergquist@delta.telenordia.se.

Roland Ericsson, utskottet för klinisk psykologi,
0515-100 62, roer@telia.com.

Bengt Sonesson, utskottet för
klinisk psykologi/neuropsykologi,
0705-81 15 82,
bengt.g.sonesson@gmail.com.

Ingela Palmér, utskottet för pedagogisk
psykologi, 0730-97 89 04,
ingela.palmer@live.se.

STUDERANDERÅDET

Haydar Hussein, ordförande.

Emmelie Carlsson, vice ordförande.

VETENSKAPLIGA RÅDET

Jan Forslin, ordförande,
jan.forslin@index.kth.se.

IHPU – PSYKOLOGIUTBILDARNA AB

Box 3287, 103 65 Stockholm.
E-post: ihipu@psykologforbundet.se
VD: Örjan Salling, 0709-67 64 41

Maria Lindhe, 08-567 06 477, utbildningsledare

PSYKOLOGFÖRETAGARNA

Box 3287, 103 65 Stockholm
psykologforetagarna@psykologforbundet.se
08-567 06 460
Hemsida: www.psykologforetagarna.se

STP – STIFTELSEN FÖR TILLÄMPAD PSYKOLOGI

Box 3287, 103 65 Stockholm
Eva Bergvall, 0707-61 20 26,
eva.bergvall@stadshuset.goteborg.se

www.psykologforbundet.se

POSTTIDNING B

Psykologtidningen
Vid obeställbarhet, retur till
Psykologtidningen,
Box 3287, 103 65 Stockholm

TILL DIG
SOM ÄR MEDLEM I
SVERIGES
PSYKOLOGFÖRBUND!

UNNA DIG SKADEHANTERING SOM DEN BORDE VARA.

NU MED 15 % RABATT PÅ HEMFÖRSÄKRINGEN.

Sveriges Psykologförbund rekommenderar If som ditt försäkringsbolag. Därför har vi glädjen att ge dig som medlem hela 15 % rabatt på vår hemförsäkring.

Men det finns fler skäl att vara kund hos oss. Som att vi ser till att lösa mer än hälften av alla ärenden inom 24 timmar och att vi får väldigt höga snittbetyg av de kunder som råkat ut för en skada (4,5 av 5).

Besök oss på www.if.se/psykologforbundet och läs mer om skadehantering som den borde vara eller ring 0771-655 655.

I samarbete med:

Lugn, vi hjälper dig.